

PJ Insurance, Inc.

5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254

For All Your Insurance Needs.

Life, Health & Disability insurance
Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
General Liability & other

"Ask us for new
Obamacare health
insurance quote"

Contact: Satvir K. Singh
Office Manager

Ph: 317-248-4802

Email: info@pjinsuranceinc.com

October 10

Friday, 8PM

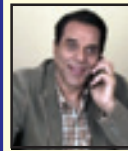
Shriners Silver
Garden Even Center

24350 Southfield Rd.,
Southfield, MI

Tickets: \$39 \$59
\$79 \$109 VIP

Saleem Siddiqui
Ph: 734-255-2505

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer
Service

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

USPS - PP 1

Fifteenth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 15, Issue 39, September 27, 2014

20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨੇ ਖਫਾ ਤੇ ਖੜਦਾ?

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦੋਰੇ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ- ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜਾਇਆ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਅਕਾਊਟਬਿਲਿਟੀ' (ਏ.ਜੇ.ਏ.) ਮਨਹੱਟਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਦੇ ਮੈਡੀਸਨ ਸਕੂਲੇਅਰ ਗਾਰਡਨ ਵਿਖੇ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਨੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮੋਦੀ-ਓਬਾਮਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੂੰ 2002 ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 'ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਅਕਾਊਟਬਿਲਿਟੀ' ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ 'ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਅਗੇਸਟ ਜਨੋਸਾਈਡ' (ਸੀ.ਏ.ਜੀ.) ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਸੀ.ਏ.ਜੀ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਵੀਜ਼ਾ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੀ.ਏ.ਜੀ. ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਸ਼ੇਖ ਉਬੈਦ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੁਣ 'ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਅਕਾਊਟਬਿਲਿਟੀ' ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੂੜ

ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ: ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦਾ ਮੈਡੀਸਨ ਸਕੂਲੇਅਰ ਗਾਰਡਨ।

ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਬਦਲਿਆ

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 2005 ਵਿਚ ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਉਥੇ 2002 ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ

ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬੰਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਤਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿਛਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਤੇ

ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪੁਰਾ ਤਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਦੇ ਦੋਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੌਹਨ ਕੈਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚੱਕ ਹੇਜ਼ਲ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਬਹੁ-ਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਲਈ ਖਤਰਾ

ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਖਿਲਾਫ ਹਰ

ਫਰੰਟ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਜਾਵੇ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 'ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਅਕਾਊਟਬਿਲਿਟੀ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਈਟਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ, ਧੁਆਂਧਾਰ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਹੀ 2 ਜੂਨ 2014 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੁਣੇ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਚ ਮੋਹਨਿਸ ਸਾਦਿਕ ਸ਼ੇਖ (24) ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਹਮਲਾ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC

Immigration
Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ph: 248-254-3441

Fax: (248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro

7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

Estb. 1975

World Wide Travel

www.fly2world.com

ਸਸਤੇ ਟਿਕਟ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ

DETROIT
734 838 9998

TOLL FREE
866 66 INDIA

CHICAGO
312 224 8800

DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR Gulf Air Emirates Continental Airlines Lufthansa American Airlines

ਕਿਰਤ ਕਰੋ

ਨਾਮ ਜਪੋ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਵੰਡ ਛਕੋ

ਵਾਟ ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਡੀਣੀ ॥ ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਣੀ ॥
ਉਸੁ ਉਪਰਿ ਹੈ ਮਾਰਗੁ ਮੇਰਾ ॥ ਸੇਖ ਫਰੀਦਾ ਪੰਥੁ ਸਮਾਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥੪॥੧॥

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨਿੱਘਰਦੀ ਦਸ਼ਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸੋ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਬੁਲਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੰਦਾ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਰਨਲ ਜੀ.ਬੀ.ਸਿੰਘ

ਸ: ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ

ਸ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸੈਕਰਮੈਂਟੋਸ: ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
(ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰੇਡੀਓ)ਸ: ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੇਵਾਲੀਆਜਬੇ: ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਧਨੌਲਾ

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ

• ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚਤਾ • ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ • ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ • ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਡੇਰਾਵਾਦ • ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਪਰਕੋਪ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ • ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲ ਸਲੇਬਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ • ਅਜੋਕਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ 4 ਅਕਤੂਬਰ 2014
ਸਮਾਂ : 10:00 ਤੋਂ 6:00 ਵਜੇ ਤੱਕ

THE PALMS BANQUET & CONFERENCE CENTER
2353 Perry Road, Plainfield Indiana-46168 USA

- ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਚਾਹ ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ - ਫਰੀ ਐਂਟਰੀ
- ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਉਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੱਲੋਂ : ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਕ (ਰਜਿ:)

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਏਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ **societygurmatparchar@gmail.com**

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
443-789-8331 317-225-3737 812-236-9342 209-913-3000 310-801-8801 317-590-7448
ਸਹਿਯੋਗੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ : ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਜਰਮਨੀ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਗਰੁੱਪ
ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੀਡੀਆ : ਰੇਡੀਉ ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰੇਡੀਓ, ਜਾਗੋ ਖਾਲਸਾ, ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬ ਜਰਮਨੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਲਈ ਬਾਦਲ ਮੁੜ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਾਹਤ ਪੈਕਜ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਜਾਪੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਦੌਰਾਨ (1981 ਤੋਂ 1992 ਤੱਕ)

ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਜੋ ਹੁਣ ਵੱਧ ਕੇ 1.02 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵੀ

ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਮਦਾਦ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਦਲ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸੁਧਾਰੇ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਧਿਰ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ 1.02 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਗ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ. ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਸੀ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਅੜਿੱਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਅਮਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਰਸਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਸਤੇ, ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਟੜਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ, ਚੌਕ ਫਰੀਦ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਸ ਹਾਲ ਗੇਟ ਆਉਣ ਤੱਕ, ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ 2.7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵਿਚ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਰੇਕ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਖ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹਰੇਕ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਰੰਗ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਲਖਨਊ ਦੇ ਹਜ਼ਰਤ ਗੰਜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 37 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਡੀ.ਪੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ' ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁੱਲ 700 ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ 660 ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਟੈਂਡਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ, ਖੰਭੇ, ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਾਰਾਂ ਲੁਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗਾ 'ਆਪ' ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ: ਛੋਟੇਪੁਰ

ਸੰਗਰੂਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਕਨਵੀਨਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਥ ਵਿੰਗ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੰਗ, ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ, ਦਲਿਤ ਵਿੰਗ,

ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿੰਗ, ਵਪਾਰੀ ਵਿੰਗ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਨਾ ਬਣਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਲੜੇਗੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ 2017 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan "Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170

Email: KarnGill@Hotmail.com

Website: www.KarnGill.com

A Motel available in North Central Iowa for \$399K, less than 3 times the gross.

Want to Buy/Sell Home

Madan Khatri

Call Madan Khatri 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee.

Buy A Home anywhere in Metro !!

Top Producer at the Prudential Office in 2013!

A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!

Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

***Refinance up to 125% value of the house.**

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

INDIAN BAZAAR

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੋ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
Facebook preetboutique

ਭਾਰ ਘਟਾਓ, ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰ ਵਧਣ, ਸੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕੇ ਰਹਿਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss

Ph: 317-886-4858

www.punjabweightloss.blogspot.com
www.goharbalife.com/skaur

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਠੁਕਰਾਈ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਯੂਰਪ ਦੇ ਆਗੂ ਹੋਏ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ

ਬਰਲਿਨ: ਸਕਾਟਿਸ਼ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਯੂਰਪ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫਤਵਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਲਈ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਯੂਰਪ ਲਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਫਰੈਕ-ਵਾਲਟਰ ਸਟੀਨਮਾਇਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਵਿਖਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਰਮਨ ਸਰਕਾਰ ਉਮੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਭਿਆਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਯੂਰਪੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੇਜ਼ੇ ਮੈਨੀਉਲ ਬੈਰੋਸੋ ਨੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕਾਟਿਸ਼ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਏਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਯੂਰਪੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਮਨ ਵਾਨ ਰੋਪੁਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਇੱਕਜੁਟ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੱਖੀ ਲੋਕ।

ਲੰਡਨ/ਐਡਿਨਬੁਰਾ: ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵੇਲਜ਼ ਨਾਲ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦਾ 307 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਤਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ 32 ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮੁਤਾਬਕ 20 ਲੱਖ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ 926 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ 16 ਲੱਖ 17 ਹਜ਼ਾਰ 989 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਭੁਗਤਾਈਆਂ। ਇਉਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ 55.3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 44.7

ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਛੋਟੇ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਤਣਾਅਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ 84.6 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਘੜੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਨੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੰਤਰੀ ਅਲੈਕਸ ਸਾਲਮੰਡ ਨੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਕਾਟਿਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਲਾਸਗੋ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟ ਭੁਗਤਾਏ। ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੱਖ 94 ਹਜ਼ਾਰ 779 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਜਦਕਿ ਇਕ ਲੱਖ 69 ਹਜ਼ਾਰ 347 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੰਡੀ, ਵੈਸਟ ਡਨਬਰਟਨਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਨੌਰਥ ਲਾਨਰਕਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਜ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਡਿਨਬੁਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ 94 ਹਜ਼ਾਰ 638 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਦਕਿ ਇਕ ਲੱਖ 23 ਹਜ਼ਾਰ 927 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਵੋਟ ਪਾਈ।

ਉਧਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ

ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਪੇਨ ਦੇ ਕਾਤਲਾਨ ਅਤੇ ਬਾਸਕਸ ਖਿੱਤਿਆਂ 'ਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੱਖੀ ਲੀਡਰ ਅਲੈਕਸ ਸਾਲਮੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੰਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੁੱਕਫੀਲਡ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਖੇ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣਗੇ। ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਹੈ ਜੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਵਾਨ

6 ਅਕਤੂਬਰ 2014, ਸੋਮਵਾਰ

ਸਮਾਂ: ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੁੱਕਫੀਲਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਫੋਨ: 414-559-3434

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 209-913-3000

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਲਾਲੀ) ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 414-788-9813

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੰਦਾ

Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N Calhoun Rd, Brookfield WI 53207 Ph: 262-790-1600

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1976 ਵਿਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੇਟ (ਡੀ.ਸੀ. ਰੇਟ) ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਦਾਇਗੀ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਰਾਏ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦਾ 7.5 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਮੁਕਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ

ਫੈਸਲਾ ਇਥੇ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ/ਪਲਾਟਾਂ/ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ, ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਨ ਲਾਈਨ ਲਾਟਰੀ, ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੈਡੀਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੀਤੀ, ਥੀਨ ਡੈਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਝੀਲ ਕਿਨਾਰੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ, 1750 ਦਿਹਾਤੀ ਤੇ 424 ਸ਼ਹਿਰੀ 'ਸੰਗਠਿਤ

ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੇਂਦਰਾਂ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ 223 ਨਾਗਰਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਏ.ਬੀ ਤੇ ਸੀ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ, ਪਸ਼ੂ ਰੱਖਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ/ਯਤੀਮਖਾਨੇ, ਸਰਕਾਰੀ/ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ/ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਥਾਨ (ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਫਲੈਟਾਂ ਲਈ) ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ/ਬਾਗਬਾਨੀ ਹੇਠਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਧਵਾ ਤੇ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 5000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਜਦਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ, ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗਾਰਲੈਂਡ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ 3 ਤੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਗਾਰਲੈਂਡ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਗਾਰਲੈਂਡ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੋਚਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 3 ਅਤੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਆਫ ਨਾਰਥ ਟੈਕਸਸ ਵਿਖੇ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 9 ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲਜੋਤਿ ਵਿਚ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਰਾਲੀ ਵਾਲੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 972-412-1252 ਜਾਂ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਫੋਨ: 214-457-1300 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 515-291-1961

ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ 80 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

Indian Restaurant For Sale

■80 Seats ■Cater Large/Small Parties
■Liquor Licenses ■Free Parking For Customers

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-313-9651

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

Punjab Times**Established in 2000
15th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746**Fax:847-705-9388**Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com**Editor:**

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

Corrpondents**Detroit, MI**

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ****ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,****ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ****ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

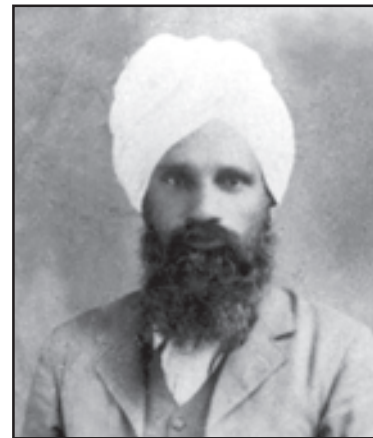
ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ਮਰਿਆਦਾ

ਜਲੰਧਰ: ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਸਮੇਂ ਰਹਿਤ-
ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰੱਖਣ ਕਰ ਕੇ 16
ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 25 ਜੁਲਾਈ 1998 ਨੂੰ ਅਕਾਲ
ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ
ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰ
ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਲੰਗਰ
ਛਕਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਲੰਗਰ ਹਾਲਾਂ
ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਵਾਲੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ
ਲਈ ਕੁਰਸੀਆਂ/ਬੈਂਚਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਗੋਡਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਕਲੀਫ ਕਰ
ਕੇ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ
ਰਵਾਇਤ ਅਜੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣ
ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ
ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ
ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵਰਾਂਡਿਆਂ
ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਜਾਂ ਸੋਫੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਕਰੀਨਾਂ
ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਔਖ ਨਾ ਹੋਵੇ।ਚੋਜ਼ਾਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ 'ਟਾਈਮਜ਼
ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਈ.ਪੀ. ਸਿੰਘ
ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਢਿੱਲੇ-
ਮੱਠੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਸਟੂਲ ਲਾਉਣ
ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ
ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਦੀ
ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ- "ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ**ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਮਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਸੁੱਖ-ਸੁਨੇਹਾ**ਭੁੰਜੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਲ ਦੇ
ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਟੂਲ ਰਖਵਾਏ ਗਏ
ਹਨ। ਇਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਸਟੂਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ
ਹੋਣ।" ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 8 ਸੀ. ਵਿਚ ਸਥਿਤ
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬੈਂਚ
ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ ਵਿਚ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਦਮ
ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ
ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਾਲ ਦਾ
ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਨੀਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਗਾਬਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 60-70 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਜਿਹੇ
ਹਨ ਜੋ ਭੁੰਜੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ
ਨਾਲ ਹੁਣ ਮਰਿਆਦਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਖ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ
ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਆਉਣ।ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਗਰੇਵਸੈਂਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਮਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂਲਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ
ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕੁਰਸੀਆਂ
ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ
ਵੀਲਚੇਅਰ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ
ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ
ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਂਚਾਂ ਵਾਲੇ ਕਈ ਨਵੇਂ
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ।ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁੰਜੇ ਨਾ ਬੈਠ ਸਕਣ ਵਾਲੇ
ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ
ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਸਟੂਲ ਮੁਹੱਈਆ
ਕਰਵਾਉਣਾ ਕੋਈ ਹੈਕੜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ (ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ
ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲ ਦੀ
ਪਿਛਲੀ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਸਟੂਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ
ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ
ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਸਟੂਲ ਦੀ ਸੱਚਮੁੱਚ
ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਕਿ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ
ਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਆਸਾਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ
ਆਸਾਰਾਮ ਬਾਪੂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ
ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ।
ਜਸਟਿਸ ਟੀ.ਐਸ. ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ
ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ
ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਆਸਾਰਾਮ ਨੂੰ
ਫੌਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।72 ਸਾਲਾ ਆਸਾਰਾਮ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ
ਦੀ 16 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ
ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਤੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਜਾਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨੇ ਖਫਾ ਤੇ ਖੌਫਜ਼ਦਾ?

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਸੈਨਾ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ
ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ
ਕਿ ਮਦਰੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ
ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ
ਗਣਤੰਤਰ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਮਦਰੱਸੇ ਵਿਚ ਕਦੀ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਨਹੀਂ
ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ
ਹੋਈਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਲਵ ਜਹਾਦ'
ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ
ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।
ਯੂ.ਪੀ. ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸੰਸਦ
ਮੈਂਬਰ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਯੋਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ
ਵਿਚ ਭੜਕਾਹਟ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ**ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:** ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਬਾਬਾ
ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਵੱਲੋਂ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ
60 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਇਕ ਆਡੀਓ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲੱਭੀ ਹੈ। ਇਹ
ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਰਮਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਰਲਿਨ
ਦੀ ਇਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ।
ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਰਮਨ
ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੋਰਸਟ ਕਰੂਗਰ
ਨੇ ਸਾਂਭੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਰੂਗਰ 1985 ਵਿਚ
ਆਪਣੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਰਤ
ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।ਬਾਬਾ ਭਕਨਾ ਨਾਲ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ
ਹੈ। ਇਹ ਆਡੀਓ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੁੱਲ 20 ਮਿੰਟ ਦੀ
ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 60 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਖਰੜਾਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ 1951 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ
ਲਿਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਖੋਜ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹਪਤਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
ਜਰਮਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ
ਕਰੂਗਰ ਦੀ ਕਾਮਰੇਡ ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ
ਸਾਂਝ ਸੀ।ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੋਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ
ਸਮਝ-ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।
ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲੰਡਨ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ
ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰਮੈਂਟ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਤੇ
ਆਕਸਫੋਰਡ ਵਿਦਵਾਨ ਰਜਾ ਅਲੀ ਸਦਕਾ ਲੱਭੇ
ਹਨ। ਰਜਾ ਅਲੀ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰਾਨ ਖੱਬੇ
ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਆਕਸਫੋਰਡ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ
ਹੈ। ਉਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਲੰਡਨ
ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼
ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਅਲਾਮਤ
ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸੇਧਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ
ਦੀ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਤੇ
ਮੈਜਿਸਟਰੇਟੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ
ਕਰਮੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ
ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ
ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਾਕਈ ਬਹਾਦਰੀ
ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ
ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ
ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 16 ਸੇਧਾਂ
ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਤਹਿਤ
ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ।
ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ
ਲਿਬਰੇਟੀਜ਼ (ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ.) ਵੱਲੋਂ ਬੰਬਈ ਹਾਈ
ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਤੇ ਇਸ
ਬਾਰੇ ਦਾਇਰ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ. ਦੀ
ਅਪੀਲ ਵਿਚ 1995- 97 ਦੌਰਾਨ ਮੁੰਬਈ ਪੁਲਿਸ
ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ 99 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 135 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ
ਗਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਘਰ ਆਇਆ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਾ ਸਾਂਭ ਹੋਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ 219 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਢਿੱਲ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ-ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਤਾਂ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕੀ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਜੋ ਤੱਥ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੌਮੀ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ (ਆਰ.ਕੇ.ਵੀ.ਵਾਈ.) ਤੇ ਕੌਮੀ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਸ਼ਨ (ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਮ.) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਜਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰ.ਕੇ.ਵੀ.ਵਾਈ. ਅਧੀਨ ਸਾਲ 2012-13 ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 86.83 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਇਸ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2012-13 ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ 36.73 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਜਾਰੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਭਾਰੀ

ਕੀਤੀ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਿਰ ਗਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਬਾਕੀ 50.10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਲੰਘੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਰਿਹਾ।

ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 229.44 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਰ.ਕੇ.ਵੀ.ਵਾਈ. ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ 26.93 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 24 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 25.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

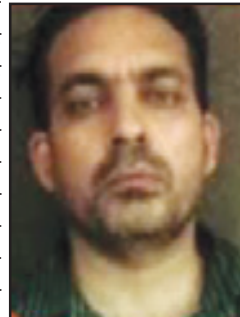
ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮਿਤੀ 31 ਮਾਰਚ 2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਦੋਂਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਾਸ਼ੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਢਿੱਲ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਕੇ.ਵੀ.ਵਾਈ. ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਮੇਂ-ਸਿਰ ਦਾਖ਼ਲ ਨਾ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਰੋਕ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫ਼ਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਝੋਨੇ ਹੇਠਲਾ ਰਕਬਾ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਬੀਜ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਰ.ਕੇ.ਵੀ.ਵਾਈ. ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਿਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਰਤਨਦੀਪ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੇ ਸਾਂਝੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਖਾਤਰੂ ਰਤਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਆਫ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ (ਬੀ.ਟੀ.ਐਫ.ਕੇ.) ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ 19 ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਨੇ 14 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਰਤਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ੇਖ਼ ਜਾਹਿਦ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਕਾਰਡ ਸਮੇਤ 300

ਰਤਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਢਲੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਤਨਦੀਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੱਟੂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ

2013 ਵਿਚ ਆਈ.ਐੱਸ.ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌਧਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਤਨਦੀਪ ਸਾਲ 1993 ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਵਾਰਦਾਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਈ 2010 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਨੇੜੇ ਇਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ।

ਲੋਹ-ਪੁਰਸ਼ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 85 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ 20 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਹੀਰੋ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਾਰਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਮੇਤ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਜਨਮ 1929 ਨੂੰ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 52, ਲਾਇਲਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜਥੇਦਾਰ ਛਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਏਕੋਟ (ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਰਾਏਕੋਟੀ): ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪਸਰ ਗਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਫ਼ਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ 1955 ਤੋਂ 1965 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ 10 ਸਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1960 ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ

ਲਗਾਤਾਰ 50 ਸਾਲ (2011 ਤੱਕ) ਮੈਂਬਰ ਬਣਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ 1967 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਲਕਾ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ 1969 ਵਿਚ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ 1970 ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1978 ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਸਾਲ 1978 ਤੇ 1988 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ 1981 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਤਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 1980 ਤੋਂ

ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੋਹੜਾ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

1986 ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਤੇ 2000 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ

ਗਏ। ਹਲਕਾ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ 2002 ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਕਰਕੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਾ 18.46 ਕਰੋੜ

ਬਠਿੰਡਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 18.46 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਭਕੀ ਰਸਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੁੰਮੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2009 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 9.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਤਕੀਂ ਖਰਚਾ ਦੁੱਗਣਾ ਰਿਹਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ 22 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚ ਬਾਰੇ 35 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 17.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 12.61 ਕਰੋੜ ਦੇ ਫੰਡ ਨਗਦ ਮਿਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 18.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ 27.30 ਲੱਖ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ

ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਂਜ 6.82 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ 13.04 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵੀ ਸਮਝੀ ਤੇ 1.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਮੋਬਿਲ ਇਨਫੋਟੈੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 1.02 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ 3.72 ਕਰੋੜ ਤੇ ਐਫ.ਐਮ. ਰੇਡੀਓ ਨੂੰ 2.41 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 3.26 ਕਰੋੜ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜੀ. ਨੈਕਸਟ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ

ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਖਰਚ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਏ ਗਏ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਹ ਚੋਣ ਖਰਚਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਹ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਿਕਲੇ।

ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 2.20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਰਡਿੰਗਜ਼ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ 22.20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬੈਨਰਾਂ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਤੇ

ਸਟਿੱਕਰਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਗਏ। 25 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ 'ਤੇ 15.47 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਹਵਾਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਖਰਚੀਲਾ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 2.51 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਖਰਚੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਢਿੱਲੋਂ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਆ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਵਰਤੇ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ 5 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 2 ਮਈ 2014 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਏਅਰਕਰਾਫਟ/ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨੇ 137 ਦਫ਼ਾ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 130 ਗੇੜੇ ਇਕੱਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਾਰ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ/ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤੇ ਇਕ ਏਅਰਕਰਾਫਟ ਭਾਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ 'ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉਂਦੀ ਨੀਤੀ ਹਾਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸਾ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ 1 ਲੱਖ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਨਾਲੋਂ ਖਰਚੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੱਪ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਲੈਪਟਾਪ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰਿਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਵਫਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਡੰਗ ਟਪਾਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ 7547.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ 4456.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ 417.01 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 268.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਘਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 626.21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਿੱਧਿਆ ਸੀ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 292.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ।

ਦਿਹਾਤੀ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਲਈ 377.33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 206.38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਲਈ 104.97 ਕਰੋੜ

ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਲਈ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਬਾਦਲ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਿਛਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਾਸਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਲਾਟ ਕਰੇਗੀ।

ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ 25.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਾਂ ਲਈ 821.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ 255.04 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀਤੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 195.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸਿਰਫ਼ 57.09 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਨਹਿਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 107.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖ ਕੇ 43.16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਨਹਿਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 199.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 50.96 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 292.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਜਦਕਿ 159.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1502

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 1407.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 1222.54 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ 25.96 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ ਮਹਿਜ਼ 1.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ 97.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ 62.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 12.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਤੇ 8.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਜ਼ ਡੰਗ ਟਪਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ

ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੁਢਾਪਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਕਾਰਨ ਢਾਈ-ਢਾਈ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ (ਮਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਤੱਕ) ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਆਮਦਨ ਅਠਿਆਨੀ ਤੇ ਖਰਚਾ ਰੁਪਈਆ

ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਲੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਲ 44893 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਖਰਚੇ 49145 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮਿੱਥੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲੀ ਇਮਦਾਦ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਪਤਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦਾ ਵਹੀ ਖਾਤਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 13448 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੈਟ ਤੋਂ 17760 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ 4600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਅਸਟਾਮ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਤੋਂ 2760 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ 1350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ 1860 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ 5400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 8230 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਤੋਂ 229 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਹੋਰ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਆਮਦਨ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 44893 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਰਚ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ 15841.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਾਭ 6886 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 5300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਵਿਆਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 8380 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ 3562.93 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਮ ਤੋੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਧਾਇਕ-ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਕਰਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ

ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੰਗਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਧਰ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾਗਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬੋਲਾਹਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗਲਤ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜਾ ਵੰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਹਿਲਾ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਕੇਸ ਵੀ ਉਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਡਟੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਕ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਦਾਤੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯੂਥ ਕਮਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ.ਐਸ. ਮਾਨ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਚਾਰੂ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਨੀਸ਼ਾ ਜੈਨ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਹੈ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣਾ ਭੂਮੀ ਐਕਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 114 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਭੌਇ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ (ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ.) ਅੱਜ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ 470 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ, ਰੂਪਨਗਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚਲੇ 470 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੁਕਤੀ ਪਈ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ 10 ਅਕਤੂਬਰ 1900 ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੁਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ, ਕਟਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਨਵਾਂ ਗਾਓਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਧਾਰ ਬਲਾਕ

ਤੱਕ 14 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ 470 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਲ 1926 ਵਿਚ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਪਰ ਸਥਾਈ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ 10, 15 ਤੇ 25 ਸਾਲ ਲਈ ਰੋਕਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਾਰਾ-7 ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੁਨਾਦੀ ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਦੇ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਚੱਬੇਵਾਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਜੇਲੂ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਕੋਲੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਇਸ ਉਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੱਦੋ-ਜ਼ਹਿਦ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਿਨੀਤ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 21 ਮਈ 2014 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਭੂਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ

ਬਾਰੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ 14 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ.-1900 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਦੱਸ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀ.ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਡੀ-ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕੇ।

ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਦੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ: ਪਿੰਡ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (54) ਨੇ ਸਲਫਾਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨਕ ਬਾਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਫੌਨ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜਦੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਸਲਫਾਸ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ 3 ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਘਣੀਆ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭਜਾ (24) ਪੁੱਤਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਰਪੰਚ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਡੇਢ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾਗਰਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ।

ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਾ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਚਾਲ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਾ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੁਲਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ

ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਪਿਛੋਂ ਭਾਜਪਾ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲੱਗੀ?

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਇਹ ਮੰਨ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ 32 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਉੱਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕੂਵਾਦ ਫੈਲਣ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲਿਆ

ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮੋਦੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬੋਧਾ ਕਰਾਰ

ਲਖਨਊ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਗੋਵਿੰਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਫਿਰਕੂ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.), ਵੀ.ਐਚ.ਪੀ., ਹਿੰਦੂ ਜਾਗਰਨ ਮੰਚ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਅੰਬਿਕਾ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਕਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਬਸਪਾ ਮੁਖੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

Matrimonial

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਰਾਮਗੜੀਏ ਸਿੱਖ, 31 ਸਾਲ, 5'-9", ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਆਈ ਟੀ ਆਈ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹੋਲਡਰ, ਵੈਸ਼ਨੋ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮੈਰਿਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤ। ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਟਲਡ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: husanvick@yahoo.com, ਫੋਨ: 513-807-3707, ਇੰਡੀਆ 91-98551-79679 38-41

ਸਾਥੀ ਦੀ ਭਾਲ

ਕੰਬੋਜ ਬਿੰਦ, ਉਮਰ 48 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6'-2", ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਸ਼ੈਫ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਰਦ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਔਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 510-613-5071 ਜਾਂ 408-613-6243 38-41

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਯਾਨੰਦ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਵਾਦਪ੍ਰਸਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਜਿਊਣਗੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣਗੇ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਇਸ ਧਮਕੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗਲਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਲਵ ਜਹਾਦ' ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਇਕ ਦਮਦਾਰ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ

2002 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗੋਧਰਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਿਥੇ ਗਏ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਯਾਨੰਦ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਵਾਦਪ੍ਰਸਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਜਾਦੂ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਭ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ: ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਐਸ.ਏ. ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਥੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪਾਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਦੂਜਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੌਲਵੀ ਤਾਹਿਕੁਲ ਕਾਦਰੀ ਨੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਸਕੱਤਰੇਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼।

ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਟੋਨੀ: (317) 340-1470

40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ

ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 27 ਸਤੰਬਰ 2014

ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ

ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਉਤਰਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਆਏ, ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ। ਇਹ ਅਕਾਲੀਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਛਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ‘ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼’ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜੁੜਿਆ। ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੀ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਵਾਲੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨਾ ਜੇਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਖਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਅਜੇ ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਚੁੱਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। 2011 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਭ ਦੀ ਇਹੀ ਕਿਆਸ-ਆਰਾਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਐਨ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਮਨਾਂ ਲਿਆ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਾਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਇਕ ਵੇਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਵੀ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗਰਾਰੀਆਂ ਘੁਮਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਵੀ ਆਗੂ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇੰਨੀ ਪੀਡੀ ਪਕੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਵਰਗੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਟਿਕਟ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਉਹ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ, ਉਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਅਤ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਫੜਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ 1960 ਤੋਂ 2011 ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ, ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਗਰਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਘੁੰਮ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਅਤੇ 1977 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਖੁਦ 1967 ਵਿਚ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਇਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਰਾਹ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ; ਬੇਸ਼ੱਕ, ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਰਾਹ ਬੜਾ ਬਿਖੜਾ ਵੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਆਗੂ ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਤੁਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਦਾ ਅਕਸ ਸਦਾ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਭਾਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋ ਕੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦਾ ਦਮ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਰ ਵੀ ਖੁੰਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ‘ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼’ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ; ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਖੇਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਲੀਡਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਕਾਰਨ ਦੜ ਵੱਟੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ‘ਹਰਿਆ ਥੂਟ’ ਅਹੁਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਬਦੀਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨੇਮ ਜੋ ਹੈ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਚੱਲ ਪਏ ਟਰੱਕ ਦਿੱਲੀਓਂ!

ਬਿਜਲੀ ਏ ਵਾਧੂ ਮੁੱਲ ਵੇਚਦੇ ਨੇ ‘ਪਾਕਿ’ ਤਾਈਂ, ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਚੈਕ ਦੇਖੋ ‘ਮੀਆਂ ਜੀ’ ਘਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ‘ਪੌਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ’ ਚੱਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ, ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜੱਸ ‘ਕਾਲੀਆਂ’ ਦਾ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਿੱਤਰਾਂ ‘ਤੇ ਦੌੜਦੀ ਏ ਮੈਟਰੋ ਵੀ ‘ਲੁੱਦੇਹਾਣੇ’, ਬਿਜਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਲ ਪਾਬੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਦੌੜ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਛੇ-ਛੇ ਮਾਰਗੀ ਟ੍ਰੈਕਾਂ ਉਤੇ, ਲਾ ਕੇ ਘੁੱਟ ਚਾਲਕ ਵੀ ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੁੱਕੀ ‘ਮਤਰੇਲਈ’ ਮਾਤਾ ‘ਅਸਲੀ’ ਨੇ ਝੱਲਿਆ ਨਾ, ਮੋੜਿਆ ਏ ਖਾਲੀ ਆਸਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਰਖਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰੋਂ! ਦਿੱਲੀਓਂ ਟਰੱਕ ਭਰੇ ਨੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ!

ਕਿੱਦਾਂ ਮੁੱਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ

ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ/ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਚ-ਨੀਚ, ਛੋਟਾ-ਵੱਡਾ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਦਲਿਤ ਜਿਸ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਜਿਹੀ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਮਦੁਰਾਈ (ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ) ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮੰਡੇ ਦੀ ਕਲਾਈ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਸੂਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਲਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾਈ ‘ਤੇ ਘੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਿੱਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਦਲਿਤ ਲਾਏ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਘੋੜੀ ਉਤੋਂ ਜਬਰਨ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਨਾਰੇ ਵਾਲੀ ਧੋਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਚੱਪਲਾਂ ਪਾਉਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ ‘ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਖਾਣਾ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਦਿੰਦੇ।

ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-93139-32888

ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਜਦੋਂ ਉੱਚੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਲਿਤ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ/ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਚ-ਨੀਚ, ਛੋਟਾ-ਵੱਡਾ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਦਲਿਤ ਜਿਸ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਜਿਹੀ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪੁਰਸ਼-ਸੂਕਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਬਾਹਵਾਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਉਦਰ ਤੋਂ ਵੈਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸੂਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਪੌੜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤੇ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵਰਣ-ਵਿਵਸਥਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨਤਾ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੂਦਰ ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੂ-ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਸੂਦਰ ਦਲਿਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਣੀ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਇਥੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ (ਆਦਿ ਵਾਸੀ) ਅਨ-ਆਰੀਆ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਥੇ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਾਸ (ਗੁਲਾਮ) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬੜੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਰੀਆ ਵਰਤ (ਅੱਜ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਾ) ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ-ਵਧਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਦਾਸ ਬਣਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਈਸਾ ਤੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਫੈਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ (ਦ੍ਰਾਵਿੜਾਂ) ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੂਦਰਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਆਰੀਆ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰਲੇ।

ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਮ (ਨੀਵੀਂ) ਜਾਤ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਚਾਰੇ ਵਰਣਾਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਵੰਡ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਸੂਦਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਦੂਜੇ ਵਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਵਰਣ ਸਨ- ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਸ਼ੱਤਰੀ, ਵੈਸ਼ ਤੇ ਸੂਦਰ। ਫਿਰ ਸੂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਵਰਣ ਬਣ ਗਏ। ਇਕ ਉਹ ਸੂਦਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਛੂਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸੂਦਰ ਅਛੂਤ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਲਿਤ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ (ਓ.ਬੀ.ਸੀ.) ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਛੂਹਣਯੋਗ ਸੂਦਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਹੈ। ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ 29 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਏ, ਜਿਵੇਂ ਜਾਟ (ਜੱਟ), ਗੁੱਜਰ, ਹੂਣ, ਸ਼ਕ ਆਦਿ। ਇਹ ਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ, ਨਾ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਤੇ ਨਾ ਵੈਸ਼। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਔਜ਼ਾਰ ਬਣਾਉਣ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਤੇ ਸਿਲਵਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਯੋਗ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਨਿਚਲੇ ਕੰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੰਦਗੀ ਸਾਫ ਕਰਨ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹੁਣ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਵਰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀਂ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਅਛੂਤ ਸੂਦਰ ਹੋ ਗਏ।

ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਬੜਾ ਸਾਰਥਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਖੂਬ ਪੜ੍ਹੋ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੋ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ।

ਉਤਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸੂਦਰਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੱਟ ਤੇ ਗੁੱਜਰ ਰਜਵਾੜੇ ਬਣ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮਰਾਠੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਾਠਾ ਸਨ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਰੋਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਰੋਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਤਰਪਤੀ (ਮਹਾਰਾਜਾ) ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਰਾਇਗੜ੍ਹ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜਪੂਤ ਸਨ। ਇਸ ਸਹਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਉਹ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਬਣੇ।

ਇਹ ਵੀ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਵਰਨ ਜਾਤੀਆਂ- ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਜਾਂ ਵੈਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਨੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਿੰਨੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਭਾਵ ਉਪਰਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸੂਦਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਰਾਠੇ, ਜੱਟ (ਜਾਟ), ਯਾਦਵ, ਕੁਰਮੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਜ਼ੁਲਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਰਥ ਟਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਉਂਜ ਇਸ ਨਾਲ ਦਲਿਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਲਿਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ। ਗੋਤਮ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਖਿੜ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ- “ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਨਮਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿ ਕੇ ਮਰਾਂਗਾ ਨਹੀਂ।” ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਖੀਰ 1956 ਵਿਚ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਬੜਾ ਸਾਰਥਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਖੂਬ ਪੜ੍ਹੋ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੋ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਹਾਲੇ ਹੋਇਆ ਬੇਹਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਠੱਗੀਆਂ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਟ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਮਾਰ ਲਏ ਹਨ। ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਖੰਨੇ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਸ ਲੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਸੁਆਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਠੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਦਅਮਨੀ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੱਲਜੁਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਗੰਦਗੀ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ

ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ

ਗੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਨਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਮਿੱਟੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ, ਪੀਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮੁਰਾਦ ਰੋਗ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਨ ਦੇਖਣੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਠੱਗੀਆਂ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਟ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਮਾਰ ਲਏ ਹਨ। ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਖੰਨੇ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬੱਸ ਲੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਸੁਆਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਠੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਨੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਹ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ-ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ, ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਠੱਗਾਂ-ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਸਬ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਫਸਰ ਵੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨਿਆਂ, ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਆਮ ਵਰਤਾਰੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ 30 ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਅਗਵਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਇੱਕ ਵੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਲਪਤਾ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਗੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਜਾਗਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦਾ

ਕਿਸਾਨੀ-ਸੰਕਟ ਚਰਮਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਨ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਓ, ਟਕਰਾਓ ਅਤੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਕਤਲ ਅਤੇ ਮਾਰਕੁੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਧੱਕੇ, ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁੰਝਾਗਰਦੀ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਗੁੰਝਾਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦਤਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਦਲਿਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮਰਲਿਆਂ ਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਪਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਲਿਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੁਆ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਠੇਕੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਲਿਤ ਜਾਗ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਲਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ/ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਧਰਨੇ-ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਨਾਕਸ਼ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ, ਲਾਈਨਮੈਨ, ਨਰਸਾਂ, ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿਡ-ਡੇਅ-ਮੀਲ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਰੋਡਵੇਜ਼ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਕਾਮਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਖਾਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਡੋਬਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜੂਝ ਨਹੀਂ ਸਰਕ ਰਹੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲਵੇਗੀ। ਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸਫ਼ਲ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਟ-ਸਿਆਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਵਾਉਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ

ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਕੰਮ ਲੋਕਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਸੇਵਕ ਵੀ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜਾਇਦਾਦ ਰੋਕੂ ਬਿੱਲ' ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਅਵਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੇਗੀ। ਸਰਹੱਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਹ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਦਫ਼ਤਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਧਰਨੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਫ਼ਸਰ ਹੀ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫ਼ਸਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਇੱਧਰੋਂ ਬਟੋਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਮਾਏ ਧਨ ਨਾਲ ਐਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਚੌਧਰੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ 'ਲੁੱਟ ਲਓ, ਲੁੱਟ ਲਓ' ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤੂ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਮੁੜ ਉਭਾਰ

ਸੱਤਾ ਦਾ ਤਾਜ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਭੂਤ ਜੋ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੜ ਚੁੱਕੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ

ਮੁਰਜ਼ਬਨ ਜਲ

ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਘੋਖ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 2014 ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਬਣਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਸ਼ਬਦ (ਇਹ ਸਾਵਰਕਰ ਵੱਲੋਂ 1920ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ) ਭਾਰਤੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੇ ਡੂੰਘੇਰੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘੋਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਖੱਬੇ ਲਹਿਰ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ, ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਖਾੜ ਸਕਦੀ।

ਜਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਮਾਰਕਸ ('ਸਟੇਟ ਐਂਡ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ- 'ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਾ ਵਰਗ ਬੱਸ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।'

ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਮਾਰਕਸ ('ਸਟੇਟ ਐਂਡ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ- 'ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਾ ਵਰਗ ਬੱਸ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।' ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ- ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਉਤੇ ਪ੍ਰੰਜੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸੱਤਾ, ਸਮਾਜਕ ਗੁਲਾਮੀ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਨਤਕ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜਾਤ

ਆਧਾਰਤ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾਵਾਦ ਦਾ ਇੰਜਣ।' ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਾਦੂਮਈ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਰਫ 'ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ' ਅਤੇ 'ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਜਰਖੇਜ਼ ਔਡ' ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਤ ਖੱਬਾ ਪੱਖ ਇਸ ਜਾਦੂਮਈ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅੱਡੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਮੋਦੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਇਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟਾਲਨਵਾਦੀ ਸਥਾਪਤ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਖਾਵਾਂ ਕਰਾਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਨਿੱਘਾ ਅੱਡਾ ਜਾਤ ਆਧਾਰਤ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾਵਾਦ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ

ਭਿਆਨਕ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਿੱਤ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਸਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਭਰ ਰਹੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰਾਜਕੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਡੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ 'ਕਾਨੂੰਨੀ

ਮਾਰਕਸਵਾਦ' ਦੇ ਬਾਨੀ ਪੀਟਰ ਸਟਰੂਵ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਲੇਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਟਾਲਨਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਅਮਲ ਦੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਕੀਕੀ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਹਕੀਕੀ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਤਾਵਾਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦ ਇਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾ ਵਜੋਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਸਾਰ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ ਹਨ-ਭਾਰਤੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਉਸਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ, ਜਾਤ-ਜਮਾਤ ਦੇ ਗਲਬੇ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਲਈ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- 1. ਇਹ ਦਰਜਾਬੰਦ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ; 2. ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜਾਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਸਲਵਾਦ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਮਾਰਕਸ ('ਸਟੇਟ ਐਂਡ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ- 'ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਾ ਵਰਗ ਬੱਸ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।'

ਬਿੱਲੀਏ ਆਈ... ਬਚਾਈ ਬਚਾਈ...

ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਲੋਕ ਭਾਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮਾਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਸੀ ਭਾਣਜੇ ਦੀ ਇਸ ਜੋਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਉਸਤਾਦੀ-ਸਾਗਿਰਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਖੋ, ਇਕ ਵਾਰ ਬਿੱਲੀ, ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਚੁਸਤੀ-ਫੁਰਤੀ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੋਚ ਸਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਛਹਿ ਜਾਣਾ, ਫਿਰ ਇਕ ਦਮ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬੋਚਣਾ, ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਸ਼ੇਰ ਦਹਾੜਦਾ ਹੋਇਆ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਣ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਾਬੀ ਦਿੱਤੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਵਾਂਗ ਬਿੱਲੀ ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੇ ਦੇ ਦਰਖਤ ਉਪਰ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀ। ਟਾਹਣ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਮੁੱਛਾਂ ਸੰਵਾਰਦੀ ਬਿੱਲੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਛਿੱਥਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਾਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਗਰ ਛੱਡ ਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦਰਖਤ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਦਾਅ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ?”

“ਭਾਣਜਿਆ!...”, ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਬਿੱਲੀ ਬੋਲੀ, “ਬੱਚੂ, ਜੇ ਇਹ ਦਾਅ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਦ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਦੀ।”

ਸਾਡੇ ਲੋਕਯਾਨ ਦੀ ਇਸ ਕਥਾ ਵਾਲੀ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਤਾਲਸਟਾਏ ਨੇ ਐਸੀ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਪਾਸੋਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਬਚਾਈ, ਸਗੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਭੈਅ-ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਮੱਕਾਰ ਤੇ ਢੋਂਗੀ ਸ਼ੇਰ, ਬੜੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤਿਆਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਹਾਰ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਉਹਦਾ ਪਾਜ ਉਘਾੜ ਕੇ ਕਿੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁੱਠ ਵਿਖਾਇਆ! ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਲੜੀ ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜੰਗਲ ਵਲ ਵੀ ਗੋਤਾ ਮਾਰ ਲਈਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਵੀ ਲਗਭਗ ‘ਜੰਗਲ ਰਾਜ’ ਜੈਸਾ ਹੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਾਲਸਟਾਏ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਫਰੋਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਕਈ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਸ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਜੰਗਲੀਪੁਣੇ ਉਤੇ ਐਨ ਦੁਕਵਾਂ, ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਦੀਪ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਹੈ,

ਜੰਗਲ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੱਦ ‘ਤੇ

ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਜੇ ਵਧ ਆਇਆ ਹੈ ਜੰਗਲ, ਕੋਈ ਅਨਹੋਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅੱਗੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰੂਸੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੇ ਲੁਤਫ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਿਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਨਕਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਾਫੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ,

ਪਰ ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਖਾਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ‘ਸਤਰਿ ਕਾ ਮਤਿਹੀਣ ਅਸੀਹਾਂ ਕਾ ਵਿਉਹਾਰੁ ਨ ਪਾਵੈ’ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਜੁੱਗਾਂ ਜਿੱਥੇ ਲੰਮੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਧੁਰੰਧਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਧੋਬੀ ਪਟਕੇ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਖੁਦ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਹੋਣ। ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਇੰਨਾ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੇਠ ਆਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

ਕਿ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਗੁਲੇਲਾ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਦਾੜ੍ਹ ਹੇਠ ਆਏ ਨੂੰ ਚਿੰਬਣ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੰਠੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਸਲਫਾਸ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਰਾਜਨੀਤੀ (ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ) ਦਾ ਲੋਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਦਲ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਣ, ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਦ ਸਮਝੋ ਕਿ

ਇਥੇ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਸ਼ਿਕਾਰ’ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ; ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮਸਲਨ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮਘਾਤੀ ਦਾ ਲਕਬ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭੇਣੇ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਾਂ ਤਾਲਸਟਾਏ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈਏ...

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਕਾਫੀ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਈ-ਕਈ ਡੰਗ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਤਰਕੀਬ ਸੁੱਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਘਿਆੜ ਮਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਖ਼ਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈ, ਬੱਸ ਹੁਣ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਉਹਦੀ ਖਬਰਸਾਰ ਲਈ ਆਈ ਜਾਇਓ।

ਲਓ ਜੀ, ਹੋ ਗਿਆ ਮਿਜਾਜ਼-ਪੁਰਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਜੀਆ-ਜੰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਵਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹਿਰਨ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਗਈ, ਕਾਫੀ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਹਿਰਨ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗਏ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਉਡੀਕ-ਉਡੀਕ ਬੱਝ ਗਈ, ਪਰ ਗਧਾ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਆਇਆ।

ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਬੁੱਢੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹੋਏ ਕਿ ਖਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਖਰ ਚਲੇ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਧਰਤੀ ਨਿਗਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਖਤਰਨਾਕ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਥਹ ਪਤਾ ਲੱਭਣ ਲਈ, ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮਾਸੀ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਇਹ ਸਿਆਣੀ ਤੇ ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਵੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਓ। ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਜਿਹਾ ਧਾਰ ਕੇ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਜੰਗਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਸ਼ੇਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬਿੱਲੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚੀ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੁਫਾ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ। ਮਲਕ-ਮਲਕ ਪੈਰ ਧਰਦੀ ਉਹ ਗੁਫਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸੁੰਘਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਕੰਨ ਛੱਡਕੇ। ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲ ਖੁਰੀ ਮੁੜਦੀ ਉਹ ਗੁਫਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਬਿੜਕ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੌਣ ਹੈ ਬਈ?” ਬੜੀ ਨਿਸਰਤਾ ਨਾਲ ਬਿੱਲੀ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਣਜਿਆ, ਤੇਰੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਆਈ ਹਾਂ।”

“ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਨੀ ਐਂ, ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛ ਤਾਂ?” ਸ਼ੇਰ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦਾ ਬੋਲਿਆ। “ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਰਾਜੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਪੁੱਛਣ ਆਏ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਪੈੜ ਨਹੀਂ।”

ਕਪਟ, ਪਖੰਡ ਜਾਂ ਢੋਂਗ ਭਾਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਿੱਲੀ ਜਿਹੇ ਨਿੱਕੜੇ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਿੰਕਨ ਦਾ ਨੀਤੀ ਵਾਕ ਹੈ- ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰੰਗ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬਾਜ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਪੰਛੀ ਨਰ ਨਹੀਂ, ਮਦੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਰ ਜੁਰੱਚਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਲ ਤੱਕ ਨਰ ਸਮਝਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕਾਲਜ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ-ਮਾਹਿਲਪੁਰ) ਵਾਲਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਚਿੰਟਾ ਬਾਜ਼ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ

ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮਦੀਨ ਬਾਜ਼ ਦਾ ਕੱਦ ਆਪਣੇ ਨਰ ਜੁਰੱਚਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਿੱਤਰ, ਮੁਰਗਾਬੀ ਤੇ ਸਹੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਸਨ।

ਉੱਜ ਬਾਜ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਰਾਬ, ਕਰ/ਮਸੂਲ ਤੇ ਖੁਰਪਾ/ਰੰਬਾ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲ ਘੋੜਾ, ਤੀਰ ਪੰਖ ਅਤੇ ਵੇਗ/ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵੇਖਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਮੁਕਤ ਦੇ ਦਾ ਅਰਥ ਬੰਦਨ-ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 40 ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੁਕਤੇ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ 40+40=80 ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹੋਰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਬਕਰੀਦ ਉਸ ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਕਰੀ ਨਹੀਂ ਬਕਰ (ਗਊ) ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮਾਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੱਝ/ਮਹਿ ਚਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਮਾਹੀ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਿਆਰਾ/ਪ੍ਰੇਮੀ/ਮਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾ ਕੋਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝਗੜੇ ਉਪੱਧਰ ਜਾਂ ਬਲਵੇ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰੌਲਾ ਏਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਖੁੱਧਿਆ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਰਸੁਰਾਮ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਰੌਲਾ ਮਚਾਇਆ ਕਿ

ਮੰਗਲ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਹਰ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰੌਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਏਨੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਗਿਆਨ

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ

ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਉਰਦੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੈਨਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੈਨਾ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਰਦੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਰਦੂ ਖਿਲਜੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੇ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਅਰਬੀ ਤੇ ਫਾਰਸੀ।

ਹੋਰ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਅਰਥ ਪਪੀਹਾ, ਕਾਲਾ ਹਿਰਨ, ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਮੋਰ, ਸੋਨਾ, ਭੂਸ਼ਨ ਗਹਿਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਦਲ, ਰਾਤ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਚੰਨ, ਸੂਰਜ, ਪਰਬਤ, ਸੱਪ, ਕੱਜਲ, ਕਬੂਤਰ, ਕਰਤਾਰ, ਬਿਜਲੀ, ਮੋਤੀ, ਇਸਤਰੀ ਆਦਿ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਹੈ ਕੋਈ ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਦਾ ਲੇਖਾ! ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਤਾ ਡਾ. ਜੇ ਐਸ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਜਦ ਕਿ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
 Sandhugulzar@yahoo.com

ਸ਼ਬਦ ਭੇਦਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੜਪੌਤਰੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮੇਜਰ ਏ ਪੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਹੋ ਤਾਂ ਏਸ ਕਾਲਮ ਵੱਲ ਹੀ ਨਾਂ ਤੱਕੀ ਜਾਣਾ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ 65000 ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਵੇਖੋ, ਜਾਣੋ ਤੇ ਮਾਣੋ।

ਅੰਤਿਕਾ:
(ਚਿੱਟੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ)

ਨੀਚ ਨੀਚ ਆਖ ਕੇ ਅਛੂਤ ਦੁਰਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚੁੱਕ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਾ? ਇੱਕ ਘਰ ਹੋਣ ਜਿੱਥੇ ਬਾਰਾਂ ਚੁਲ੍ਹੇ ਵਖ ਵਖ ਕੌਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਭਾਂਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਉਂਦਾ? ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਦਰ ਜੇੜੇ ਫਿਰਨ ਵਿਜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੌਣ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਬਹਾਉਂਦਾ? ਹੁੰਦੇ ਕਿਵੇਂ, ਚਿੜੇ, ਬਾਜ਼, ਗਿੱਦਤ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਚਿੱਟੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਜੇ ਨਾ ਜੱਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ?

ਇਟਾਸਕਾ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇਟਾਸਕਾ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮਿਸਟਰ ਜੈਫ ਪਰੇਨ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਸਟਰ ਜੈਫ ਅਈਆਨੀ, ਮਿਸਟਰ ਕ੍ਰਿਸ ਪੋ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜੈਕ ਵੀ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾਤੇ ਮੌਕੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਅਰ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਪਟਕੇ ਬੰਨੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚਾਹ-ਪਕੌੜੇ ਵਗੈਰਾ ਛਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਤੇ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ।

ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ 'ਰਿਮੋਬਰ 1984' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਜੈਫ ਪਰੇਨ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮੇਅਰ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਚੀਨ-ਭਾਰਤ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਚੂਮਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਡਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਜ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਚੀਨ ਦੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ (ਪੀ.ਐਲ.ਏ.) ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ।

ਤਣਾਅ ਦਾ ਹੱਲ ਸਹਿਮਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 2005 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਉਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਚੂਮਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 1800 ਤੋਂ 2000 ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਪੀ.ਐਲ.ਏ. ਦੇ 700 ਤੋਂ 800 ਜਵਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਨਵ ਰਹਿਤ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮਲੂਕਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ ਫੈਂਸੀ ਨੰਬਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਫੈਂਸੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਲੈਣਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮਲੂਕਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਫੈਂਸੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ. 65 ਆਰ. 0007 ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਲੱਖ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ। ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਕਾਨਨ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪੈਸਾ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਸੂਲ ਕਰਨ। ਅਦਾਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਡੀ.ਟੀ.ਓ. ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲਦਾ, ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚੋਂ ਵਸੂਲੇ।

Now Hiring

Convenience Store Manager

Large Chain in Conroe Area

\$ 36,000 Yearly

Plus up to \$ 6,000 Bonus!

+ Paid Vacation + Car Allowance

+ Healthcare Benefits*

55 Hours / Wk

2 + year mgmt. experience required

Call Mack @ 936-718-9004 or

msingh@midwayinvestments.com

ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ, ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 22ਵੀਂ ਬਰਸੀ

BHAGAT PURAN SINGH Ji's 22nd BARSII

ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਸਮੂਹ ਮਿਡਵੇਸਟ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ ਮਿਡਵੇਸਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

CHICAGO
Sunday Sept. 28, 10:00am
Illinois Sikh Community Center
2131 Creekside Dr., Wheaton IL. 60187

MILWAUKEE
Sunday Oct. 5, 11:00am
Sikh Religious Society of Wisconsin
3675 N. Calhoun Road Brookfield, WI 53005

MILWAUKEE
Sunday Oct. 5, 11:00am
Sikh Temple of Wisconsin
7512 South Howell St, Oak Creek WI 53154

CHICAGO
Sunday Oct. 12, 10:00am
at Sikh Religious Society,
1280 Winnetka St., Palatine IL. 60067

For more info Chicago: (630) 549-5983, (847) 975-3877, (630) 479-0031
Milwaukee: (414) 788-9813, (414) 349-3449

Chicago: Manminder Singh Bhathal (630) 549-5983, Lakhbir Singh Sandhu (847) 975-3877, Dr. Harjinder Singh Khaira (630) 479-0031 Harjit Singh Gill (847) 833-5340,

Milwaukee: Dr. Gurcharan Singh Grewal (414) 559-3434, Lali Sidhu (414) 788-9813 Dr. Kulwant Singh Dhaliwal (262) 657-9390, Beant Singh Boparai (414) 349-3449

For more information on PINGALWARA visit: www.pingalwara.co

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ।

PUNJABI HERITAGE ORGANIZATION OF CHICAGO

P.O. BOX 2556, PALATINE, IL. 60078

Web address: www.phochicago.org Email: phochicago@hotmail.com

ਫਰੀ ਹਿੰਦੀ TV

FOR 3 MONTHS!

ਟੋਪ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਹੁਣ ਸਿਰਫ \$24.99

PUNJABI PACK

JRS, JRS, JRS

HINDI ELITE PACK \$34.99

CALL NOW AND ENJOY HINDI PROGRAMMING

★ StarPlus HD ★ Zee TV ★ alpha colors ★

★ Willow HD ★ TBS ★ ONE ★

Additional Hindi Packages Available. Ask for details.

BUNDLE AND SAVE WITH DISH

Ask how you can save \$10/mo. WITH DISH-NET HIGH-SPEED INTERNET

CALL NOW AND RECEIVE:

FREE 100+ BOLLYWOOD MOVIES ON DEMAND

FREE PREMIUM CHANNELS FOR 3 MONTHS

FREE HD FOR 24 MONTHS

FREE PROFESSIONAL INSTALLATION

ਵੇਖੋ ਆਪਣੀ ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਦੇਸੀ ਚੈਨਲ HD ਵਿੱਚ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ : ਮਨਦੀਪ

DISH SATELLITE WORLD INC.

816 888 3474

dish

AUTHORIZED RETAILER

Important Terms and Conditions: Hindi 3 Months Free: Valid for activation and installation of qualifying DISH service between 3/13/14 and 9/13/14. Requires subscription to a qualifying American or Dish/LATINO package in addition to qualifying Hindi package. You will receive a monthly credit of \$34.99 for the first 3 months. You will be responsible for any monthly or upfront costs beyond the value of the credit. After 3 months, then-current everyday monthly price will apply unless you upgrade. **Promotional Offers:** Requires activation of new qualifying DISH service. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. **ETF:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies. **Activation fee may apply.** **Additional Requirements:** HD Free for 24 Months: Additional \$10/mo HD fee waived for first 24 months. Requires continuous enrollment in AutoPay with Paperless Billing. After 24 months, then-current everyday monthly price applies and is subject to change. **Premium Channels:** Premium offer value is \$165; after 3 months, then-current everyday monthly price applies and is subject to change. **Blockbuster @Home:** Requires Internet to stream content. HD-only channels not available with select packages. **Installation/Equipment Requirements:** A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Leased equipment must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. State reimbursement charges may apply. Additional restrictions and taxes may apply. **Offers end 9/13/14.** HBO®, Cinemax® and related channels and service marks are the property of Home Box Office, Inc. SHOWTIME is a registered trademark of Showtime Networks Inc., a CBS Company. STARZ and related channels and service marks are property of Starz Entertainment, LLC.

ਮਾਨ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਲ ਨੇ 20 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1990 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਦੋਂ ਖਾਤਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਉਂਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਾਰ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 28

ਲੱਖ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 18 ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਹਨ। ਇਹ ਕੁੱਲ ਦਾ 14 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 27 ਸਤੰਬਰ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਚੋਣ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਿੱਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਵੀਹ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜਤਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਖੁਦ ਹੀ ਕਲੇਸ਼ 'ਚ ਉਲਝੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਨਬੇੜਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਆਪ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਛੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਣਾਈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਡਾਢੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਆਗੂ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੇਤ ਤੇ ਬਜਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਨਵੀਂ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੇਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਗਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਟੈਕਸ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹਾ ਉਦਯੋਗ, ਧਾਗਾ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਰੇਤ ਤੇ ਬਜਰੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੜ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਹਵਾਰੇ ਦਾ ਸਾਥੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ

ਪਟਿਆਲਾ: ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਊ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੱਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਡੋਰਾਬਸੀ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁਰਲੀ ਬਟੋਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਬਲਜੀਤ ਭਾਊ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਊ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈਲ ਨੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2008 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬਲਜੀਤ ਭਾਊ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ ਆਦਿ 'ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਭਾਊ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਮੂਹਰੇ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 16 ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਤੇ 7500 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਉਹਨੇ ਕੱਟ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ 11 ਅਰਬੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 11 ਅਰਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2100 ਤੱਕ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਅਰਬ ਵੱਧ ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉੱਚ ਜਨਮ ਦਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਅੰਕੜਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਡਰੀਅਨ ਹੈਫਟਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 70 ਫੀਸਦੀ ਇਹੋ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ 80 ਫੀਸਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਆਬਾਦੀ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਤੋਂ 5.1 ਅਰਬ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ 4.4 ਅਰਬ ਆਬਾਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2050 ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਅਰਬ ਆਬਾਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਰਬ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ, ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ

ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

WEBSITE - DHOLRADIO.ORG

Dhol Radio

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC24/7

LIVE CALLS → USA +1-951-824-6365
CANADA +1-604-210-1955

skype - DHOLRADIO.ORG

01 PM TO 3 PM, 9.30 PM TO 11.30 PM (IST)

LISTEN BY CALL → USA +702-489-0211
UK +44-20-3519-1210

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ

Punjabi Radio USA

Uniting Punjabi's All Over

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ

✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੋਨਾ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣਗੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ

ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੋਲੋ-ਪੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਲ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਦਾ ਵੀ ਖੂਬ ਅਨੰਦ ਲਿਆ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਸਾਰਾ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਅਤੇ 1500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਲੱਖਾ ਢੰਡਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ

ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ। ਲੋਕ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਗਾਇਕ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ, ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਭ ਗਿੱਲ, ਬੱਬਲ ਰਾਏ ਅਤੇ ਕੌਰ ਬੀ ਦਾ

ਗਾਏ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਡਟ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ

ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੂਜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕ੍ਰਿਕਟ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੱਡ-ਤੋੜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਟਾਈਮ ਕੱਢ ਕੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਇਹ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਵੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਓਹਾਇਓ) ਵੱਲੋਂ ਚੌਥਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕ੍ਰਿਕਟ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਮੌਸਮ ਬਹੁਤ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਰਹੀ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਕੁਝ ਮੁਫਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕਬੱਡੀ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬੜਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਰਿਹਾ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੁੱਸੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ੋਰ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੈਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਈ ਰੇਡਰ ਤੇ ਜਾਫੀ ਤਾਂ 'ਬਹਿ ਜਾ ਬਹਿ ਜਾ' ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸੀ।

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਨਵੀਂ ਤੇ ਬਰੈਟੀ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਟੀਮ ਨੂੰ 5100 ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 4100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ

(ਮਿਲਵਾਕੀ) ਦੇ ਨਾਮ ਰਿਹਾ।

ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਵੀ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿੰਦੇ

ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ 1100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਵੈਸਟ ਚੈਸਟਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਲੱਬ ਅਤੇ 700 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 700 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਅਤੇ 500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਅਤੇ ਤਿੱਠ-ਟੰਗੀ ਦੌੜ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਝੂਟਿਆਂ, ਸਲਾਈਡਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਉਪਰੰਤ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਕਮਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੰਗੜਾ

ਰਹੇ ਸਨ- ਕੁਮਾਰ ਪਵਨਦੀਪ ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ।

ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਕੁੜੀਆਂ-ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਨੱਚ-ਨੱਚ ਧਮਾਲਾ ਪਾਈਆਂ। ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦਾ ਗੀਤ 'ਭੁੱਲਦਾ

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਪੋਰਟਰਾਂ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਮਦਦ ਲਈ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਏ। ਮੁੱਖ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਸਮੀ ਉਦਘਾਟਨ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਬਨ ਕੱਟ ਕੇ ਤੇ ਗੁਬਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਾਹ ਨਾਲ ਪਨੀਰ-ਪਕੌੜੇ, ਸਮੋਸੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਵਧ ਗਈ। ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਆਏ ਮੇਲੀਆਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਹ

ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ, 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਅਤੇ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ ਅਰਕਨਸਾਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਲਈ ਜਿਥੇ ਬਾਹਰੋਂ ਟੀਮਾਂ ਆਈਆਂ, ਉਥੇ ਸਥਾਨਕ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਟੀਮਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਫਸਵਾਂ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ

ਨੀ ਚੇਤਾ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਫੋਰਡ ਦਾ' ਖੂਬ ਛਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਚਾਇਆ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੀ ਛਾ

ਮਹਿਮਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ ਸਨ। ਕੈਨਟੌਕੀ ਤੋਂ ਬਿੱਲੂ ਪੰਧਰ, ਓਕਾਰ ਨਾਗਰਾ, ਉਪਕਾਰ ਸੋਹਲ, ਸਚਿਨ ਅਰੋੜਾ, ਗੌਰਵ, ਜਸਵੀਰ ਚਾਹਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸੰਧੂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਮਾਣਕ, ਤਰਜੀਤ ਬਾਸੀ; ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਜਿੰਮੀ ਬਰਾਤ, ਮੱਖਣ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਤ ਤੇ ਪਾਲ ਖਲੀਲ; ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਦੀਦਾਰ ਧਨੋਆ, ਬੱਬੂ ਖੱਟੜਾ, ਭੋਲਾ, ਹਰਿੰਦਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਢੰਡਸਾ ਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਰਾਜਨ ਸਿੱਧੂ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਾਸ ਮਦਾਨ, ਸਾਬੀ ਘੁਮਣ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਬੋਬ ਖਹਿਰਾ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਖਹਿਰਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸੇਨੂੰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 16-17-18 ਉੱਤੇ

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society

ਚੌਥਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

Cincinnati, Dayton, Lima, Columbus (OH)

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਸੋਨੂੰ ਖਹਿਰਾ (ਖਹਿਰਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਬਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਲਈ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਖੁਦ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪੁੱਜੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੈਂਕ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹਾਲੀਆ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਭਾਰ ਬੱਲੇ ਦੱਬੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਾਸ਼ਨ ਭੱਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ,

ਤਿੰਨੋਂ ਵਕਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਦੇਣੇ ਇਕ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਮਨ ਸਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰ. ਟੀ.ਆਈ. ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ

ਭੇਜਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ਨ ਭੱਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਿਤੀ 28-11-1991 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ

ਰਿਚਰਡ ਰਾਹੁਲ ਵਰਮਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਿਚਰਡ ਰਾਹੁਲ ਵਰਮਾ (45) ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਰਮਾ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ

ਮੂਲ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਵਰਮਾ ਦੇ ਮਾਪੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ 1960 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਵਰਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਵਰਮਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼-ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਸਨ।

ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਹਿਤ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ 'ਕਿੰਟ ਮੈਂਟੀਨੈਂਸ ਅਲਾਊਂਸ' ਵੀ ਹੋਲਦਾਰ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 50 ਰੁਪਏ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ 80 ਰੁਪਏ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ 120 ਰੁਪਏ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ 160 ਰੁਪਏ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਰੈਂਕ ਤੱਕ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਭਾਵ ਰਾਸ਼ਨ ਭੱਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ 100 ਰੁਪਏ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ) ਤੇ 150 ਰੁਪਏ

(ਪੀ.ਏ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ 3 ਤੋਂ 5 ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਹੋਲਦਾਰ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਸ਼ਤਾ, ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ/ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਿੰਗ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਬੱਲੇ ਹੀ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਪੀੜਤ' ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਵਿਸ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਹਿਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਟੋਕ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਧਮਕੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਮਲ ਵਰਮਾ ਵਾਸੀ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਨਗਰ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲੀ

ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੈਗ ਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਫੋਨ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਬੈਗ ਚੋਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੁੱਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਫਿਲਹਾਲ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਿਮ ਕਾਰਡ, ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਰੁਤਕੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਕਿਸੇ ਮਕੈਨਿਕ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੋਈ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਨਾਲ 21 ਲੱਖ ਲੋਕ ਉਜੜੇ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਕਰਕੇ 21 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਜਰਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਰਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਤੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਦਰ ਬਦਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਜੜੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਲਮੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿਚ ਜਲਜਲੇ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪਿਆਂ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਦੋ ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜੜਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸਾਲ 2008 ਤੋਂ 2013 ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਲ ਦੋ ਕਰੋੜ 61 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ

ਉਜੜੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਰੋੜ 42 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 64 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 2008 ਤੋਂ 2013 ਦੌਰਾਨ 80.9 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਖ਼ਿਤੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 14 ਵੱਡੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਫਿਲਪੀਨਜ਼, ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਜਾੜਾ ਹੋਇਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਜਾੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਸੁਝਾਅ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Dayton, Lima, Columbus (OH)

ਚੌਥਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ

DHARTI ONLINE PRESENTS

NINDY KAUR + MAHAVEER HYARE
LIVE IN CONCERT

FORMERLY RDB
rhythm divol bass

Tickets: \$39 \$59 \$79 \$109 VIP
Buy Tickets at: WWW.DhartiOnline.com

FRIDAY OCTOBER 10TH • 8PM

Shriners Silver Garden Even Center 24350 Southfield Rd., Southfield, MI

Saleem Sidiqui 734-255-2505 Devinder Grewal 734-560-2886
Sukhwinder Syan 734-812-5979 Jiggs Kapadia 917-544-8030

H K TRANSPORT INC
Division of HK Incorporated
1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221
Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈ ਫਰੇਟ, 100% ਨੌ ਟੱਚ, ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੱਕ/ਟਰੇਲਰ, ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ	ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ
92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ 30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੇਲਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਰ 15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ	45 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ 95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੱਕ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ ਹਰ ਹਫਤੇ ਤਨਖਾਹ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:
■ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ ■ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
■ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211
ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service
Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

24 ਘੰਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

The Anu Attorney Immigration Law Firm
Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

US IMMIGRATION
*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

Anu Peshawaria
Attorney at Law
Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:
Seattle, WA
Ph: 206-774-0907
Fremont, California
Ph: 510-353-0102
Cell Phone 510-299-1907
Toll free: 1-866-586-6297
anu@anuattorney.com
www.anuattorney.com

FAMILY LAW
*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS
*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India
*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538
801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101
Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends & Evening Appointments Available

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਝੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿਸਦੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਾਰ

ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ

ਹਰ ਦੌਰ ਦਾ ਸੰਕਟ ਸਿਆਸੀ-ਸਮਾਜਕ ਮੰਚ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੰਦੇ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਗਵਾਹ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੰਕਟ ਰੂਪੀ ਉਠ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੂਹੇ-ਬਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਡੀਆਂ, ਪੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਚੁਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਮਾਨੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰਦਾ ਕਿਸੇ ਲੱਗ-ਲਿਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਨੰਗ-ਕੱਜ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਫੋਨ: 91-97811-21873

ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਵਲ 'ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ' 1980 ਵਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਝੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਉਸਰਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਦੇ ਬੇਕਿਰਕ ਕਤਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤਬਕੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਹਰ ਇਤਫ਼ਰਕੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਗ਼ਤ ਦੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਸਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ੌਜ ਲਈ ਪ੍ਰਖ਼ਤਾ ਪੁਰਜ਼ਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਤਵੱਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਵੱਕੇ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਅਤੇ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੰਧਾਂ ਟਾਪੂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਖੇੜਾ ਹੀ ਸਰਾਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਲਾਨਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਪਰਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਮਾਰੇ ਛਾਪੇ; ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਆਸਤੀ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਟਾਪੂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਫ਼ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਕਟ ਸਰਗਰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਿੱਥ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅੱਧ-ਘੜ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਮੁਹਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫ਼ੌਜ ਲਈ ਸ਼ੱਕੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਬੇਮਾਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਰਾ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਤਸੱਦਖ਼ਾਨਾ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਦੋਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਮੱਸ-ਫੁੱਟ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚਤਪਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚਤ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਚਤ ਬਿਰਤੀ 'ਚ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ

ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਪਨਾਹਗੀਰ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸੈਨਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਸੰਨ 1984 ਬਾਰੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਨੇ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਉਤੇ ਕਹਾਣੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਣ ਵਿਚ ਚੰਪਾ ਸਦੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਹੋਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ, ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰਗਰਮ ਧਿਰਾਂ, ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਸਦਮੇ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਤਕਰੀਬਨ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਖ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ, ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉੱਜੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਬੁੱਝਈ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਉਤੀਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਹਾਂਨਗਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਮਹਾਂਨਗਰ ਦਾ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ, ਬੇਗ਼ਨਗੀ ਅਤੇ ਬੇਲਾਗ਼ਤਾ ਭਰਿਆ

ਸਫ਼ਰ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਗੂਣੀ ਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅੰਦਰ ਦਰਦਮੰਦੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਾਮੀ ਉਜਾੜੇ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਲਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਜੋਂ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

'ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ' ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਦਾ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ-ਨੁਮਾ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਨਾਵਲ 'ਸੋਪੀਆ ਲੀਵਜ਼' ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਉਤੀਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਿਓਡਕੋਲਾ ਵਿਚ ਪਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਬੰਗਲੌਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ

ਦਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਜਰਬਾ 'ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਸਫ਼ਰ ਅਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਉਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਇਆ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜੇਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

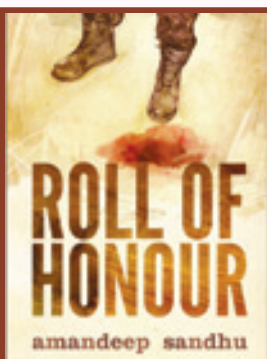
ਨਾਵਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਅੱਪੂ ਹਮਜ਼ਿਨਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਗਲਬੇ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਉਹ ਸਰਕਾਰ, ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਰਦਾਵੇਂ ਖ਼ਾਸੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਖ਼ਮਤਾ ਉਸ ਦੀ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅੰਦਰਮੁਖੀ ਭਾਲ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਪੂ ਇਕੱਲਤਾ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਿਹਰਤੀਨ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਆਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਥ ਦਾ ਨਿੱਘ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਜੋ ਜਗਿਆਸਾ ਨੇ ਘਟਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਪੈਣੀ ਹੈ।

ਅਮਨਦੀਪ ਦੀ ਲਿਖਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਕਈ ਵਾਰ ਨਿਰਦਈ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੋਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਹਿਜ ਹੀ ਉਭਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰੂਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਅੱਪੂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਹੋਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਮਨਦੀਪ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਵੱਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਉਤੇ ਦਰਜ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ। ਅੱਪੂ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਨਾਲ ਭਿਜੇ, ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਪੰਨੇ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਪਰ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਸੜੇਹਾਂਦ ਮਾਰਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਫ਼ਜ਼ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਇਤਹਾ ਹੈ। ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਤੇ ਕਿੰਨਾ ਤਸੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ? 'ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ' ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਚਵੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ' ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਫਰੋਲਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਖ਼ਤਾ ਇਲਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਦੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪੈਣੀ ਹੈ।

‘ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ’ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ

ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ ‘ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ’ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਡੇਤੀ ਹੀ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਰੋਲ ਆਫ ਔਨਰ’ ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ‘ਰੂਪਾ’ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਕੁੱਲ 242 ਪੰਨੇ ਹਨ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ‘ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੇ। ‘ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ’ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 4 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-136

ਕੱਠੀਆਂ ਜਦ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਰੂਪ ਗਿੱਧੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ।
ਪਿੰਡੇ ਪਿੰਡੀ ਲੱਗਦਾ ਕਦੇ, ਇਹ ਆ ਵਿਦੇਸੀ ਵੜਿਆ।
ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖੂਹ ਤੋਂ ਭਰਦੀ ਪਾਣੀ।
ਚੱਕ ਲਿਆ ਘੜਾ ਮੈਂ ਨਾਲ ਦੰਦਾਂ ਦੇ, ਨਰਮ ਕੁੜੀ ਨਾ ਜਾਣੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-134

ਗੁਰੂਆਂ ਦਿੱਤੀ ਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ
ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹਨੂੰ ਅੰਗ ਬਣਾਓ।
ਬੱਚਿਆਂ ਤਾਈਂ ਪੜ੍ਹਾ, ਸਮਝਾ ਕੇ
ਜੀਵਨ ਵਾਲੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਓ।
ਬਾਣਾ ਬਦਲਿਆਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਣਦਾ
ਮਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਓ।
ਫੇਕੇ ਛੱਡ ਦਿਖਾਵੇ ਸਾਰੇ
ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਉਪਰ ਆਓ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ, ਕਲਾਹੜ
jagmitsinghpandher@gmail.com

ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ
ਅਤੇ ਬਚਾਉਣਾ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਾਵੇ
ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।
ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਖਾਤਰ
ਯਤਨ ਕਰਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸਿਆਣੇ।
ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਊ
ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਨਿਆਣੇ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ
ਕਰੋ ਨਾ ਕਦੇ ਬੁਰਾਈ।
ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਰੱਬ ਸੱਚੇ
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਈ।
ਕੀ ਬਾਈਬਲ, ਕੀ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ,
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ।
ਰੱਬ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ
ਇਹ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ ਸਮਾਨ।
ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਨੂੰ
ਬੱਚੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਨਾ ਤੋਰੋ।
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੋ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕਰਦੇ ਪਿਆਰ
ਬੱਚ ਲੈਂਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਵਾਰ।
'ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਮੱਤ ਉਚੀ'
ਬਣ ਜਾਵੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡੋ, ਬਰਕਤਾਂ
ਹਰ ਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ
ਓਟਾਰੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ।

ਦਾਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰੀ ਆਪਣੀ
ਬੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ।
ਧਰਮੀ ਤੇ ਸੱਚੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨਗੇ
ਇਹ ਜਦ ਹੋ ਜਾਵਣਗੇ ਵੱਡੇ।
-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ।

ਪੜ੍ਹੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੋ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ
ਇਹੋ ਮਾਰਗ ਸੱਚਾ ਜੀ।
ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਹੋ ਜਾਊ
ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲੜ ਲੱਗੇ ਹਰ ਬੱਚਾ ਜੀ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਬਣਦਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹੇ ਪਾਉਣ।
ਆਪ ਵੀ ਜਪਣ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਪਾਉਣ।
-ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਵਲਾਇਤ 'ਚ ਵਗਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ

ਅਮੀਰ ਘਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਸ਼ਾਇਰ ਗਰੀਬੀ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕੇਗਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਗੁਣ ਕਿਉਂ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਹਫ਼ੇ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਝੱਟ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗਏ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਇਖਲਾਕੀ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਧਰ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਲਾਜਵੰਤੀ ਵਾਂਗ 'ਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੰਜਾਬ

ਜਾਣ ਦੀ ਡੋਰ ਖਿੱਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੀਤਕਾਰ ਬਣਾਂ। ਬਲਦੇਵ ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਕਵੈਂਟਰੀ ਸਥਿਤ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਸ ਬੋਲੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਜਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਚੰਗੇ ਗੀਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਇਹ ਮਿੱਤਰ ਭਰ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਜੁਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ; ... ਤੇ ਗਿਆ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਲੰਡਨ ਨੂੰ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਉਥੇ ਕਿਤੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਏ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਲੰਡਨ ਦੇ ਬੈਂਬਲੀ ਅਰੀਨਾ ਥੀਏਟਰ ਜਾਂ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕਦੇ

ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਪੈਤ ਵਿੰਗਦਾ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਨੁਸਰਤ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਬੈਂਬਲੀ ਅਰੀਨਾ ਵਿਚ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੱਤੀ ਜਗੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਘੱਟ, ਗੋਰੇ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ, 'ਦਮਾ-ਦਮ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ', 'ਹੀਰੇ ਨੀ ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ' ਬਾਰੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਕੀ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ? ਮੈਂ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅੱਧਖੜੂ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਯੂ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡ ਵੂਟ ਹੀ ਇਜ਼ ਸਿੰਗਿੰਗ?' ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, 'ਮਿਸਟਰ, ਵੂਟ ਆਰ ਯੂ ਡੂਇੰਗ ਹੀਅਰ, ਆਈ ਥਿੰਕ ਯੂ ਨਥਿੰਗ ਨੋ ਅਬਾਉਟ ਮਿਊਜ਼ਿਕ?' ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਚਲੋ, ਨਿਆਣੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚੁਪੇਤਾਂ ਵੱਜਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਨੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਗੋਰੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗਲੇ ਦੀ ਮੁਰਕੀਆਂ, ਗਰਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਲਾਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੁਆਦ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਬੈਂਬਲੀ ਅਰੀਨਾ ਵਿਚ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਖਣ ਲਈ ਢਿੱਡ ਦੁਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਮਕਬਰੇ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਏ ਨੇ, ਹੁਣ ਹੱਜ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੱਸ, ਫਿਰ ਨੁਸਰਤ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਹੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਨਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਫ਼ਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕੀ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਛਿਆਸੀ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨੁਸਰਤ ਕੋਲ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅਦਬੀ ਢੰਗ ਵਿਚ ਝੁਕ ਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਦੇਖੋ, 'ਜੁਆਨਾ! ਰਾਜ਼ੀ-ਬਾਜ਼ੀ ਆਂ? ਭਲਾ ਕੀ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਨੈ?' ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਕੰਨ ਵਿਚ ਉਂਗਲੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰੀ, ਕਿ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਸੱਚੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅੱਜ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਪਿਆਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਨੁਸਰਤ ਮਹਾਨ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਇਸ ਕਰ ਕੇ 'ਕੱਠੇ ਕੰਬੇ ਸਨ, ਕਿ ਮਹਾਨ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਬੇਸੁਰਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਉਖਾਤ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਢਿੱਡ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਘੁੱਟਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗਲ ਨਾਲ ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੋਵਾਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸਾਂ ਜਿਥੇ ਅੱਖਰ ਬੋਲਿਆ ਕਰਨਗੇ, 'ਅਸੀਂ' ਵੀ ਨੁਸਰਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਮਿਲੇ ਸਾਂ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸਾਂ।

ਨੁਸਰਤ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਮਾਣਕ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ, ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਬੋਲ ਕਹੇ; ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਉਹਨੇ ਸਿਰ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਕੇ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ

'ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਾਲੇ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਅਸ਼ੋਕ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਹੈ ਹੁਣ।' ਜੁਆਬ ਉਹਦਾ ਭਾਵੇਂ ਖਾਸ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਧਰਮ/ਮਜ਼ਹਬ ਅੰਗੇ ਨਹੀਂ, ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਟਲ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੁਰ ਦੇ ਮੁੜ ਕਦੀ ਇੰਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋਅ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਵਾਰੀ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਪਰ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਵੇਂ ਮੁਲਕ 'ਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਬੈਂਬਲੀ ਅਰੀਨਾ ਵਿਚ ਨੁਸਰਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ 'ਸਾਹਿਬਾਂ ਬਣੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ' ਗਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ, ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਉਧਰ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਏ ਹਾਂ!

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਾ ਭਾਨਾ ਢੋਲੀ ਵੀ ਮਿੱਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਧੁਨਾਂ ਤੇ ਤਾਲ 'ਕੱਠੇ ਉਠਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਮਿੰਘਮ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁਰਚਰਨ ਮੱਲ ਢੋਲ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਲ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵੀ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਰੋਟੀ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਮੁਧੇ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਏ ਢੋਲ ਸਹੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਗੁਰਚਰਨ ਮੱਲ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਸੋਲਾਂ ਢੋਲਾਂ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਫ਼ਖ਼ਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਗਿਆ।

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ

ਮੁੱਕਦੀ ਜਾਂਦੀ ਆ', 'ਗਿੱਧਿਆਂ ਦੀ ਰਾਣੀ' ਤੇ 'ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਖਲੇ ਕੇ ਅੱਖ ਮਾਰੀ' ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਹਰਬੰਸ ਜੰਡੂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੰਗ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਸਲ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਏ.ਐਸ. ਕੰਗ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਮਛੰਦਰ। ਕੰਗ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖੈਰ ਕੁਲਬਮ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ, ਢਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਵੀ ਪਰ ਬੀਬਾ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਇਹ ਗਾਇਕ ਮਛੰਦਰ ਨਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਇੰਨਾ ਸਿਧਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਰਾਇਲ ਸਲੂਟ' ਦਾਰੂ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਗ ਦੇ ਘਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੀਤੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਗਾਇਕ ਏ.ਐਸ. ਕੰਗ ਤੇ ਸੱਜੇ ਗੀਤਕਾਰ ਜੰਡੂ ਲਿੱਤਰਾਂਵਾਲਾ (ਹਰਬੰਸ ਜੰਡੂ)

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਵਪਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿ ਗਾਇਕ ਏ.ਐਸ. ਕੰਗ (ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ) ਦਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਨਹੀਂ! 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਵਾਲਾ ਮਲਕੀਤ ਵੀ ਵਲਾਇਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੈ, ਕੇ.ਐਸ. ਭੰਵਰਾ ਵੀ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਹੋਰੀ ਵੀ, ਭੁਝੰਗੀ ਗਰੁਪ ਵੀ, ਤੇ ਲੁਭਾਏ ਹੋਰੀ ਵੀ। ਮਹਾਨ ਢੋਲੀ ਗੁਰਚਰਨ ਮੱਲ ਵੀ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬਲਦੇਵ ਮਸਤਾਨਾ ਵੀ, ਗਾਇਕ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੁਖਸਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ ਵੀ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਧਾਮੀ ਵੀ, ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਾਲਾ ਚੰਨੀ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਦੀ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਹਨ। ਗੀਤਕਾਰ ਚੰਨ ਜੰਡਿਆਲਵੀ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਮ ਵਾਲਾ, ਜੰਡੂ ਲਿੱਤਰਾਂਵਾਲਾ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਸੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਰੈਪ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਬੂਲਿਆਂ। ਕੀਨੀਆ, ਯੂਗਾਂਡਾ ਸਟਾਈਲ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੱਸੀ ਹੋਰੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਢੋਲੀ ਵੀ ਹਨ, ਘੜਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਮਹਾਨ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਵੀ, ਬੈਂਜੋ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਤੁੰਬੀ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਟੇਪਾਂ, ਰੀਲਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਕਾਰਨਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਾਊਥਾਲ ਦੇ ਬਰਾਡ ਵੇਅ ਜਾਂ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ ਸੋਹੋ ਰੋਡ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਥਾਂਵਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ 'ਭਦੌਤ ਹਾਊਸ' ਵੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਗੁਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਗੋਡੇ ਘੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਚਲੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ, ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਬੋਰੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਆਤੁਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪੱਕੀ ਮੰਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਲਈ ਕਿੰਦਾਂ ਬਣੀ ਤੇ ਇਸ ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ, ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੱਸਲਾਂ ਦਾ ਦੇਵ ਯਾਨਿ 'ਖਾਓ-ਪੀਓ ਐਸ ਕਰੋ ਮਿੱਤਰੋ' ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵ ਰਾਜ ਜੱਸਲ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕਈ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਜੈਜੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਫ਼ਰੀ, ਕੰਗ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ

ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੁਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਗਾਇਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉਹੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜੋ ਘੋਲਾਂ ਲਈ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਖਾਤੋ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1992 ਵਿਚ ਜੁਨ ਮਹੀਨੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲੰਡਨ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਥਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਹੀ ਕਦੇ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਮਿਹਣੇ-ਮਿਹਣੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਮਾਣਕ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਵੱਸ ਉਲਝ ਪਿਆ ਕਿ... 'ਕੀ ਹੈ ਥੋਡੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ? ਕਿਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਂਹ ਫੜਾ ਕੇ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕੱਟੇ-ਵੱਡੇ ਭਜਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹੋ।' ਅੱਗਿਉਂ ਮਾਣਕ ਵੀ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਠੋਕਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣਾ।' ਉਦੋਂ ਆਲਮ ਉਖਤ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਨੁਸਰਤ ਫ਼ਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ ਸਬੱਬੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਣ ਬੈਂਬਲੀ ਅਰੀਨਾ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਖੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਮੈਂ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਘੁੱਟਾਂਗਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਬਿੱਕਰ ਕੰਗ ਉਹਨੂੰ ਉਥੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਟੀਮ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਆਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੰਗ ਨੇ ਮੇਰਾ ਖਰਚਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ

ਬਲਦੇਵ ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੀਤਕਾਰ ਦੇਵ ਰਾਜ ਜੱਸਲ, ਮਸਤਾਨਾ ਤੇ ਕੰਗ

ਕਵੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਮਲਕੀਤ, ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਬੱਲ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ

ਉਦੋਂ ਉਹ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਏ, ਪਰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਇਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਵੈਂਟਰੀ ਇਕ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਹੀ ਪਏ ਗੀਤਕਾਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗਾ ਕੇ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ, ਮੇਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਖੋਰੂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੀਲਾ ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਤੂੰ ਸਰੋਂ ਦਾ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦੀ ਲਾਲ ਪਾ ਕੇ ਲੱਗਦੀ ਗੁਲਾਬ ਨੀ ਪੰਜਾਬਣੇ...

ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਜੱਗ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਨੀ ਮਜਾਜਣੇ। ਮੰਨੋ ਕਿ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਹੱਥ ਨੇ ਤਾਲੀ ਵਜਾਈ ਤੇ ਹਰ ਉਹ ਲੋਕ ਮਟਕਿਆ ਜੋ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਥੇ ਹੀ ਬਲਦੇਵ ਮਸਤਾਨੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਲ ਇਹ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ, ਪਰ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦੇ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਮਿੱਤਰ ਦੇਵ ਰਾਜ ਜੱਸਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲਿਆ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦਵਿੰਦਰ ਨੌਰਾ ਵੀ। ਗਾਇਕ ਕੰਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। 'ਹੁੰਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰੇ', 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਮੇਰੇ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਗਾਇਕ ਮਲਕੀਤ ਲਈ ਵੀ ਖਾਸ ਸੀ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਮਲਕੀਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਬੀਅਰ ਬਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਤਾਂ ਚੱਲੇ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦਿਨ ਘਟੀ, ਉਹ ਸੁਣੋ: ਉਹਨੇ ਰਿਮੋਟ ਨਾਲ ਗਰਾਜ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ। ਗੇਟ ਵੀ ਰਿਮੋਟ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਤੇ ਮੇਨ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਬਟਨ ਦੱਬੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆ... 'ਭੋਰੇ ਵੀਰ, ਹੁਣ ਔਰਤ ਬੋਲੇਗੀ। ਜਿਹੜਾ ਐਡਰੈਸ ਮੈਂ ਭਰਿਆ, ਉਹ ਸੱਜੇ ਮੁੜ ਖੱਬੇ ਮੁੜ, ਸਾਰਟਕੱਟ ਜਾਣਾ ਕਿ ਘੁੰਮ ਕੇ, ਕਿੰਨੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਸਭ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਉਸ ਘਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ।' ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਗਲਤ ਮੋੜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੀ, 'ਮੇਕ ਯੂ ਟਰਨ।' ਮਲਕੀਤ ਹੁੱਬ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਵੇਖ ਲੈ, ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।' ਰੱਬ ਦੀ ਸਹੁੰ, ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਬੰਦਾ 'ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀਬੀ ਬਿਠਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।

'ਖਾਓ ਭੰਗਤੇ ਕਰੋ ਚਿੱਤ ਰਾਜੀ ਸੜਦਿਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ

‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਉਹ ਰਚਨਾ ‘ਨਾਨਕ’ ਜੋਤਿ ਰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਅੱਠ ਕਾਰਕਾਂ (ਕਰਤਾ, ਕਰਮ, ਕਰਣ, ਸੰਪਰਦਾਨ, ਅਪਾਦਾਨ, ਸਬੰਧ, ਅਧਿਕਰਣ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਨ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਨ

ਪ੍ਰੋ. ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 801-414-0171

1922-23 ਵਿਚ ‘ਸ਼ਬਦਾਂਤਕ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦ’ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂਤਕ ਲਗਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਗਾਵਹ ਨੂੰ ਗਾਵੇ ਬੋਲੇ, ਸੰਤਹੁ ਨੂੰ ਸੰਤੋ ਬੋਲੇ, ਪਿਆਰਿਹੁ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਓ, ਸਦਿਅਹੁ ਨੂੰ ਸਦਿਓ ਬੋਲੇ ਆਦਿਕ ਲਿਖ ਕੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋਤਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਲੀਹਾਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਘੋਖਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲਾ ਕੇ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ’ ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸੰਨ 1932 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜੋ ਸੰਨ 1939 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਮਿਹਨਤ ਬਦਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਠੀਕ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ

ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਠੀਕ ਅਰਥ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ।

ਪੰਡਿਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ ਨੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਵਿਆਕਰਣ ਪੰਚਾਇਣ’ ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਤਸਕ ਸਾਲ 1944-45 ਵਿਚ ਲਿਖੀ, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ’ ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਸਾਲ 1954 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾੜਾ ਨੇ ‘ਸਰਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ’ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਆਮ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸੁਖੈਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ), ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜੋ ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਵਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੰਮ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਟੀਕਾ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਣ’ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸੇਧ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸੇ ਦਰਪਣ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,

1. ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕ’

‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਦੇ ਹਨ-

(ੳ) ਜੋ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਬੰਧਕ (ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਕਾ, ਕੇ, ਕੀ, ਆਦਿਕ) ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਥ ਬਣਨਗੇ- ਨਾਨਕ ਦਾ, ਨਾਨਕ ਦੀ, ਨਾਨਕ ਕੇ ਆਦਿਕ;

ਸਬੰਧਕ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇਗਾ। ਇਹ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਬੰਧ ਕਾਰਕੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

(ਅ) ਜੋ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੁਪਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਸਬੰਧਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ ਅਨੁਸਾਰ- ‘ਹੇ ਨਾਨਕ! (ਆਖ...)’ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਨਾਨਕ ਦਾ, ਨਾਨਕ ਦੀ ਆਦਿਕ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ।) ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 4446 ਵਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਠਾਈ ਵਾਰੀ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

(ੲ) ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਇਹ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ‘ਨਾਨਕ ਦੀਜੈ ਸਾਧ ਰਵਾਲਾ॥’ ਰਵਾਲਾ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੈ? ਉਤਰ- ਨਾਨਕ ਵਾਸਤੇ। ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਂਵ ਦੇ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ 194 ਦੀ 19ਵੀਂ ਸਤਰ ਅਤੇ ਅੰਗ 262 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਉਤੇ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਛਾਣ- ‘ਨਾਨਕ ਦੀਜੈ ਨਾਮ ਦਾਨੁ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਹੈ- ‘ਦਾਨੁ’ ਜੋ ‘ਕਰਮ ਕਾਰਕ’ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨੁ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਦਾਨੁ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੈ? ਦਾ ਉਤਰ ਹੈ- ‘ਨਾਨਕ ਨੂੰ’ ਜਾਂ ‘ਨਾਨਕ ਵਾਸਤੇ’ ਹੈ, ਸੋ ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨਾਂਵ ਦਾ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਪਰਦਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ- ਦੇਣਾ। ਅਰਥਾਂ ‘ਚ ‘ਨਾਨਕ’ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ‘ਨੂੰ’ ਵਰਤਾਂਗੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

(ਕਰਣ ਕਾਰਕ) ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ- ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ 1117 ਦੀ 5ਵੀਂ ਸਤਰ ਉਤੇ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਹੈ (...ਨਾਨਕਿ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਲਹੀ॥ ਅਰਥ- ਨਾਨਕ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।) ‘ਨਾਨਕਿ’ ਸ਼ਬਦ 23 ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

5. ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕੁ’

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੁਲਿੰਗ ਇੱਕ-ਵਚਨ ਹੈ। ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ- ਨਾਨਕ। ਜਿਵੇਂ ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ? ਉਤਰ- ਨਾਨਕ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ 531 ਵਾਰੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਜਪੁਜੀ’ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ 4 (5ਵੀਂ ਸਤਰ) ਅਤੇ ਅੰਗ 6 (12ਵੀਂ ਸਤਰ) ‘ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ’ ਅਤੇ ‘ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ’ ਵਿਚ)। ਲੱਗਾ ਔਕੜ (ੁ) ਬੋਲਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਰੂਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

6. ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕੈ’

ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ 421 ਦੀ 18ਵੀਂ ਸਤਰ ਉਤੇ ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਥ ‘ਨਾਨਕੈ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੈ- ‘ਨਾਨਕ ਨੂੰ।’ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨਾਲ ‘ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈ ਸਹਾਇ’ ਦਾ ਅਰਥ- ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸਹਾਈ ਹੋਈ ਬਣੇਗਾ। ‘ਨਾਨਕੈ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਦੀ ਵੀ ‘ਹੇ ਨਾਨਕ!’ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਰਾਮਦਾਸੈ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਕਦੀ ‘ਹੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ!’ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ; ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨਮੁਖ। ਲੱਗੀਆਂ ਦੁਲਾਵਾਂ (ੈ) ਬੋਲਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਰੂਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕੋ’

ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਗ 1297 ਦੀ 7ਵੀਂ ਸਤਰ ਉਤੇ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋੜਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥ ‘ਨਾਨਕ ਤੋਂ’ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ’ ਨੂੰ ‘ਜਨੁ ਨਾਨਕੋ’ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ‘ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ‘ਜਨੁ ਨਾਨਕੋ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ- ਦਾਸ ਨਾਨਕ। ਕੌਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਹੈ? ਉਤਰ- ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਹੈ। ਲੱਗਾ ਹੋੜਾ (ੋ) ਬੋਲਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਰੂਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ

ਬੇਵਕੂਫ਼, ਬਦਰੂਹ, ਬਦਦਿਮਾਗ਼, ਕਮ-ਅਕਲ ਤੀਵੀਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਚਰਵਾਹਾ ਰੋਣ ਹਾਕਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਤੇ ਬਿਮਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ, ਜਾਨਵਰ ਹਨ, ਖਤਰਾ ਹੀ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮਨ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 916-236-8830

ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਜਾਵਾਂ? ਪਤਾ ਕਰ ਆਵਾਂ? ਬੋਲੇ ਚਰਵਾਹੇ ਦਾ ਮਨ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਉਠਿਆ, ਰੁਕਿਆ। ਜੰਗਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਹਨ, ਬਘਿਆੜ ਹਨ, ਇੱਜੜ ਹੈ; ਖਾ ਜਾਣਗੇ। ਕੋਲੋਂ ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਕੀਤੀ। ਭੇਡ ਨੇ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ- ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਚੱਲਿਆ ਏ। ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨੇ ਹੋਇਆ, ਲੱਕੜਾਂ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਾ ਸੀ।

“ਜਨਾਬ, ਘਰਵਾਲੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਇੱਜੜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ... ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਜਲਦੀ ਪਰਤ ਆਵਾਂਗਾ।” ਚਰਵਾਹੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

“ਤੈਨੂੰ ਇੱਜੜ ਦੀ ਪਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸਤਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਜਾਹ ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾ।” ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਬੋਲਿਆ।

ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾ ਨੂੰ ‘ਹਾ’ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਸਮਝ, ਚਰਵਾਹਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਿਆ।

ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਭੇਡ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਠੀਕ। ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। ਸੋਚਿਆ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰ ਆਵਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਜੜ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕੀਤੀ। ਤੁਰਿਆ, ਫਿਰ ਮੁੜਿਆ। ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਜਾਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਭੇਟ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਬਿਮਾਰ ਤੇ ਲੰਗੜੀ ਭੇਡ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਮਨ ਬੜਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੈ, ਦੰਡੀ ਹੈ। ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੋਭ ਦੀ ਸੋਚਦਾ

ਹੈ। ਲੰਗੜੀ ਭੇਡ ਦੇ ਗਲ ਰੱਸਾ ਪਾ, ਖਿੱਚਦਾ ਹੋਇਆ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ।

“ਜਨਾਬ, ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਇੱਜੜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਤੁਛ ਭੇਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ, ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।” ਉਸ ਨੇ ਲੰਗੜੀ ਭੇਡ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਇੱਜੜ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਟੰਗ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਝੂਠਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਿਹਾ ਏ।” ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ।

ਵਿਵਾਦ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਮਝਿਆ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੋਲਾ ਹੋਣਾ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਦੂਰੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬੋਲਾ ਬੰਦਾ ਘੋੜਾ ਦੁੜਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ, ਕਿ ਘੋੜੇ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਲਗਾਮਾਂ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ। ਘੋੜੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤੁਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

“ਜਨਾਬ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਗੜੀ ਭੇਡ ਭੇਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੈਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।” ਚਰਵਾਹਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਜਨਾਬ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਇੱਜੜ ਕੋਲ ਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਭੇਡ ਦੀ ਟੰਗ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ।

ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਚੋਰ ਸੀ, ਘੋੜਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਘੋੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸੋਚਿਆ, ਅੱਜ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ।

“ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਲੈ ਲਓ, ਮੈਂ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ।”

ਤਿੰਨੇ ਬੋਲੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਜੇ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੀੜਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਆਤਮਾ ਹੀ ਰੋਗੀ (ਬੋਲੀ) ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ

ਹੋਵੇਗਾ, ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਦੀ?

ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰ ਲਵੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਰਕ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨ,

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ‘ਤੇ)

ਬਹੁਤ ਦਰਬੁ ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਘਾਨਾ

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰਰੀ ਮਹਲਾ ੫

ਬਹੁਤ ਦਰਬੁ ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਘਾਨਾ॥
ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਦੇਖਿ ਨਹ ਪਤੀਆਨਾ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਉਚਝਿਓ ਜਾਨਿ ਮੇਰੀ॥
ਓਹ ਬਿਨਸੈ ਓਇ ਭਸਮੈ ਵੈਰੀ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਦੇਖਉ ਬਿਲਲਾਤੇ॥
ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਨੁ ਪ੍ਰਿਗੁ ਧਨੁ
ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਰਾਤੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਜਿਉ ਬਿਗਾਰੀ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦੀਜਹਿ ਦਾਮ॥
ਓਇ ਖਸਮੈ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਉਨ ਦੂਖ ਸਹਾਮ॥
ਜਿਉ ਸੁਪਨੈ ਹੋਇ ਬੈਸਤ ਰਾਜਾ॥
ਨੇਤ੍ਰ ਪਸਾਰੈ ਤਾ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਜਾ॥੨॥
ਜਿਉ ਰਾਖਾ ਖੇਤ ਉਪਰਿ ਪਰਾਏ॥
ਖੇਤੁ ਖਸਮ ਕਾ ਰਾਖਾ ਉਠਿ ਜਾਏ॥
ਉਸੁ ਖੇਤ ਕਾਰਣਿ ਰਾਖਾ ਕੜੈ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਲੈ ਕਛੂ ਨ ਪੜੈ॥੩॥
ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜੁ ਤਿਸੈ ਕਾ ਸੁਪਨਾ॥
ਜਿਨਿ ਮਾਇਆ ਦੀਨੀ ਤਿਨਿ ਲਾਈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ॥
ਆਪਿ ਬਿਨਾਹੇ ਆਪਿ ਕਰੇ ਰਾਸਿ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਆਗੈ ਅਰਦਾਸਿ॥੪॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਬਹੁਤ ਦਰਬੁ ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਘਾਨਾ, ਭਾਈ! ਬਹੁਤੀ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਮਨ ਕਦੀ ਰੱਜਦਾ ਨਹੀਂ; ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਦੇਖਿ ਨਹ ਪਤੀਆਨਾ, ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੋਹਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ; ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਉਚਝਿਓ ਜਾਨਿ ਮੇਰੀ, ਜੀਵ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ, ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਔਰਤ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ

ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸੁਆਹ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ।

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਦੇਖਉ ਬਿਲਲਾਤੇ॥
ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਨੁ ਪ੍ਰਿਗੁ ਧਨੁ
ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਰਾਤੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਰਹਾਉ ਦੀ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਵਿਲਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਟਿਕਾਓ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਹੇ ਭਾਈ! ਜੋ ਜੀਵ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਹਨ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਫਿਟਕਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਮਾਇਆ ਵੀ ਫਿਟਕਾਰ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਫਸੇ ਪਏ ਹਨ।

ਜਿਉ ਬਿਗਾਰੀ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦੀਜਹਿ ਦਾਮ॥
ਓਇ ਖਸਮੈ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਉਨ ਦੂਖ ਸਹਾਮ॥
ਜਿਉ ਸੁਪਨੈ ਹੋਇ ਬੈਸਤ ਰਾਜਾ॥
ਨੇਤ੍ਰ ਪਸਾਰੈ ਤਾ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਜਾ॥੨॥

ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਗਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਗੰਢ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਗਾਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਭਾਰ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਨ; ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇਤ੍ਰ ਪਸਾਰੈ ਤਾ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਜਾ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਜਾ ਬਣਿਆ ਜੀਵ ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੇਲ ਝੂਠੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਜਿਉ ਰਾਖਾ ਖੇਤ ਉਪਰਿ ਪਰਾਏ॥

ਖੇਤੁ ਖਸਮ ਕਾ ਰਾਖਾ ਉਠਿ ਜਾਏ॥

ਉਸੁ ਖੇਤ ਕਾਰਣਿ ਰਾਖਾ ਕੜੈ॥

ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਲੈ ਕਛੂ ਨ ਪੜੈ॥੩॥

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ! ਜਿਵੇਂ ਰਾਖਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਖੇਤ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਪੱਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਰਾਖਾ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਵੇਖੋ ਨਾ... ਉਸੁ ਖੇਤ ਕਾਰਣਿ ਰਾਖਾ ਕੜੈ, ਭਾਵ ਵਿਚਾਰਾ ਰਾਖਾ ਉਸ ਪਰਾਏ ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਤੇ ਝਗੜਦਾ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜੁ ਤਿਸੈ ਕਾ ਸੁਪਨਾ॥
ਜਿਨਿ ਮਾਇਆ ਦੀਨੀ ਤਿਨਿ ਲਾਈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ॥
ਆਪਿ ਬਿਨਾਹੇ ਆਪਿ ਕਰੇ ਰਾਸਿ॥

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਆਗੈ ਅਰਦਾਸਿ॥੪॥
ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਵਿਚਾਰੇ ਜੀਵ ਦੇ ਵੀ ਕੀ ਵੱਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਭਾਈ! ਜਿਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵੀ ਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਆਤਮਕ ਮੋੜ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ‘ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡੋਂ ਜਲੰਧਰ ਗਿਆ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਖਰੀਦ ਲਿਆਇਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਮੇਰੇ ਵਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਾ ਉਦੋਂ ਸੀ ਨਾ ਹੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜਾਪਾਨੀ ਹਾਇਕੂਆਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਇਸ ਜਾਪਾਨੀ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਰਿਚਾਏ ਹੋਇਆ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਭਾਵ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਇਕੂ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਏਨਾ ਲੂਣ ਬਣਾਵਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੇੜੇ ਜਿੰਨਾ ਲੂਣ ਹੈ ਹੁੰਦਾ।

ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਹੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਰਪਿਤ ਹਾਇਕੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਦੀ ਖਾਸ ਪੈਂਠ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਕਟਾਖਸ਼ੀ ਚਰਚਾ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਫੇਸਬੁਕ ਜਿਹੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਮਿਆਰੀ ਹਾਇਕੂ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਖੂਬ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਧਾ ਦੇ ਪਰੋਤਸਾਹਨ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ। ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ “ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਸੱਚ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਕਾਵਿਕਤਾ ਲੁਕੀ ਪਈ ਹੈ।”

ਸੋ ਹਾਇਕੂ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਹਾਇਕੂ ਵਿਚ ਚਕਾਚੌਂਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਵਿਦਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਜਵੰਤ ਗਿੱਲ ਅਨੁਸਾਰ “ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਦੀ ਜੋ ਰਚਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਣ, ਚਮਕਣ ਦਾ ਗੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ।” ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਹਾਇਕੂਗੋ ਗੁਰਮੀਤ ਸੰਧੂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀ ਚੋਖੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਉਹ ਦੋ ਹਾਇਕੂ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। “ਖਿਵਣ” ਨਾਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ

ਨਾਂ ਹੀ ਹਾਇਕੂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਣ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਸਰਵਰਕ 'ਤੇ ਹੀ ਛਪੀ ਇਕ ਹਾਇਕੂ ਪੇਸ਼ ਹੈ, ਬੱਦਲ ਗਰਜਣ ਕਾਲੀ ਭਿੰਜੀ ਰਾਤ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁਸਲਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਿਰਜੇ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਰਾਸ ਲਾਹ ਕੇ ਖੰਡਾ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ ਬਦਲਿਆ।

ਹਾਇਕੂ ਖਿਵਣ ਦੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਂਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹ-ਚਿਰੀ ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਚਲੇ ਅੱਜ ਨਿਰੁਕਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਖਿਵਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਮਾਣੀਏ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਖਿਵਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲਿਸ਼ਕਣਾ, ਚਮਕਣਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ। ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, “ਤਖਤ ਬੈਠਾ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਖਿਵੇ ਚੰਦੋਆ॥” ਅਰਥਾਤ ਤਖਤ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਚੰਦੋਆ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਿਵਣ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂਤਰ ਖਿਮਣ ਜਾਂ ਖਮਣ ਵੀ ਹੈ, “ਖਿਮੀ ਦਾਮਿਨੀ ਜਾਨੁ ਭਾਦੋਂ ਮਝਾਰੇ॥” -ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ। ਗੁਲਾਮ ਫਰੀਦ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਰੋਹੀ ਮੇਘ ਮਲਹਾਤਾ ਖਮਦੀਆਂ ਖਮਨੀਆਂ ਅਜਕਲ। ਦਿਲੜੀ ਸਿਦਕੀ ਦੇਸ ਭੁੱਝ ਔਖੜੀ ਹੰਝਣੁ ਬਲਬਲ।

ਖਿਵਣ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ‘ਕਸ਼ਿਪ’ ਦਾ ਵਿਉਤਪਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਕਸ਼ਿਪ ਧਾਤੂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ, ਘੱਤਣ, ਮਾਰਨ, ਭੇਜਣ, ਪੈਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਜਾਂ ਸੁੱਟੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਤੂ ‘ਤਤ’ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਤਿਤ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਲਿਸ਼ਕ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। “ਕਰਕੀ ਤਤਿਤ ਨਰਨ ਧ੍ਰਿਤਿ ਧਰਖੀ॥ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ strike lightning ਉਕਤੀ ਵਿਚ ਵੀ strike ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੈ। ‘ਕਸ਼ਿਪ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖਿਪ ਜਿਹੇ ਘਟਕ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਖਿਪ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੀ ਅਰਥ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, “ਰਿਪਖਿਪ ਬਹੁਰ ਉਚਾਰ॥” ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਕਸ਼ਿਪ ਦਾ ਅਰਥ ਨਜ਼ਰ ਸੁਟਣਾ, ਝਾਤੀ ਮਾਰਨਾ ਅਤੇ

ਹਥਿਆਰ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਕਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕਸ਼ੇਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖੇਪ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਖੇਪ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਸੋਟ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਕਾਸੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਲਿਜਾਈ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਾ ਬੋਝ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਰਥ ਬਣਿਆ ਲੱਦਿਆ ਮਾਲ, ਲੱਦ। ਲੱਦਿਆ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥ ਸੌਦਾ, ਵਣਜ-ਵਪਾਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ ਹਰਿ ਲਦੇ ਖੇਪ ਸਵਲੀ॥” -ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। “ਕਹੁਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੂ ਰੇ ਸੰਤਹੂ ਨਿਬਰੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ॥” ਅਰਥਾਤ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੌਦਾ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। “ਸੰਤਹੂ ਬਨਜਿਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਐਸੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ॥” ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵਣਜਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਏਹੀ ਸੌਦਾ ਲੱਦਿਆ ਹੈ।

ਖੇਪ ਭਰਨੀ ਜਾਂ ਲੱਦਣੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਮਾਲ ਲੱਦਣਾ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਖੇਪ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, “ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਖੇਪ ਸਣੇ ਚਾਰ ਤਸਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ॥” ਉਤੀਆ ਵਿਚ ਖੇਪ ਦਾ ਅਰਥ ਬੇੜੀ ਦਾ ਫੇਰਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਫੇਰਾ। ਖੇਪ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ ‘ਸੰ’ ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ‘ਸੰਖੇਪ’ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ ਸੰਕਸ਼ੇਪ ਜੋ ਅੱਗੇ ਸੰਕਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸੰਕਸ਼ਿਪ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ- ਇਕੱਠਾ ਸੁੱਟਣਾ। ਇਕੱਠਾ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ- ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਥਮੁਥ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਦਖਲ, ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹਸਤਖੇਪ ਵੀ ਹੁਣ ਸਾਹਿਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ ਹਸਤ (ਹੱਥ)+ਕਸ਼ੇਪ(ਖੇਪ) ਤੋਂ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇਖੋ, “ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਹਸਤਖੇਪ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ...”

ਖੇਪ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਬੇੜੀ ਦਾ ਲੱਦ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਖੇਵ/ਖਿਉ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੇੜੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਚੱਪੂ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, “ਤਾਰਿ ਲੈ ਬਾਪ ਬੀਠੁਲਾ ਅਨਿਲ ਬੇੜਾ ਹਉ ਖੇਵਿ ਨ ਸਾਕਉ॥” -ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ। ਅਰਥਾਤ ਹੋ ਬੀਠਲ ਪਿਤਾ ਸੇਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦੇ, ਮੇਰੀ ਬੇੜੀ ਝਖੜ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੱਪੂ ਮਾਰ ਕੇ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਵਕਤ ਨੂੰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂ ਚੱਪੂ ਵਾਂਗ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਕਿੰਨ ਹੀ ਤੰਤ ਮੰਤੁ ਬਹੁ ਖੇਵਾ” ਅਤੇ “ਬੂਠੇ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਰੰਗਿ ਖੁਆਰੁ ਕਹਾਂ ਲਗੁ ਖੇਵੀਐ॥” -ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। ਅਰਥਾਤ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਤੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਕੇ ਝੱਟ ਲੰਘਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖੇਵ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਖੇਵਟ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬੇੜੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਮਲਾਹ ਹੈ। ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, “ਜਿਮੀ ਪਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ ਖੇਵਟ ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥” ਇਥੇ ਖੇਵਟ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਲਖਣਾਤਮਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਗੂ ਕਹਾਉਂਦੇ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਖੇਵਟ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ, “ਅੰਕੁਸ ਗਯਾਨ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਖੇਵਟੁ ਵਿਰਲਾ ਸੰਤ॥” -ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਹਾਥੀ ਪੁਰ ਅੰਕੁਸ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਸੰਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਸਤ, ਮਤਵਾਲਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਖੀਵਾ ਸ਼ਬਦ ਚਰਚਿਤ ਧਾਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੌਨੀਅਰ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰੋਪੀ ਖਾਸੇ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ dissipate (ਖਿੰਡਾਉਣਾ) ਖਿਵਣ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਾਤੀਨੀ dissipare ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਖਿੰਡਾਉਣਾ, ਫੈਲਾਉਣਾ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ dis ਤਾਂ ਅਗੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ supare ਦਾ ਅਰਥ ਸੁੱਟਣਾ, ਖਿੰਡਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ‘sweep’ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁੱਟਣਾ, ਮਾਰਨਾ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਰੋਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ 6 ਸਤੰਬਰ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਬਾਬੇ ਦਾਦੇ ਰੱਬ ਰਜਾ ਦੇ...’ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੇਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੁੱਢਿਆਂ-ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਬਾਤਾਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਪਿਘਲ-ਪਿਘਲ ਕੇ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨਦਾਰਦ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ, ਭਾਵ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਲਿਖ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਰਾ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਨਾਨੀ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ...’ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੇਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਲੱਗੇ, ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਖਤਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਰਹੇਗਾ, ਖਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਓ ਬੀਬੀਓ ਤੇ ਬਾਬਿਓ, ਹੁਣ ਸੱਚ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਬਾਬੇ ਦਾਦੇ ਰੱਬ ਰਜਾ ਦੇ...’ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋ-ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗੀ, ਪਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਇਕਪਾਸਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਖੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਟਿੱਪਣੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੀ। ਇਥੇ ਮੇਰਾ ਭਾਵ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ
ਫੋਨ: 571-315-9543

ਦਾਦੀਆਂ-ਨਾਨੀਆਂ-ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ- ਪਿਉ ਤਾਂ ਮਤਰੇਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਦਾਦੇ ਦਾਦੇ-ਮਗੋਣੇ; ਮਾਂਵਾਂ ਨੰਢੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਦਾਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ।

ਉਂਜ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮਰਦ ਜਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੱਲ ਔਰਤ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ। ਮਰਦ ਤਾਂ ਆਖਰ ਮਰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਚਾਹੇ ਉਹ ਬਾਬੇ/ਦਾਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪਿਉ ਭਰਾ, ਪਤੀ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਾਨਗੀ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇਕਾਰੇ ਮਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਯੁੱਗ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਤੀ-ਬੂਤਾ ਨਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਲ-ਬੂਤ ਔਰਤ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਉਨਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਤੇ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਨੀ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ...

ਹੁਣ ਬੜੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਮੋਹ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾਦੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਵਿਚਕਾਰ ਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਲੋੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨਾ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਉਨਾ ਦਾਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਮਰਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਬੱਚੇ ਵੀ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਰਦ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਔਰਤ ਨੇ ਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਹੰਢਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਉਹ ਧੀਰਜਵਾਨ ਬਹੁਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੁੱਖ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਰਦ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੰਬਤਦਾਰੀ ਤੇ ਸਰਪੰਥੀ ਹੰਢਾਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਧੂ ਤੇ ਬੋਲੇਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਸੋਚਣ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ ਰਾਜਾ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇਗਾ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ ਤਖਤ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ। ਬੱਸ ਜਦੋਂ ਤਖਤ ਡੋਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਵੀ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਔਰਤ ਦਾ ਮਨ ਸਹਿੰਦਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋਤੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਔਰਤ ਸਮਝੋਤਾ ਨਹੀਂ, ਡੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।) ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਢਲਣ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ

ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਕਾਹਲੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਰਦ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਬਹੁਤਾ ਸੋਚਣਾ ਜਾਂ ਰੋਣਾ-ਕਲਪਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਟੁੱਟੀ-ਭੱਜੀ ਵੀ ਸਾਬਤ-ਸਬੂਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੱਗ ਜਨਣੀ ਹੈ।

ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨਾ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਸੋਚ ਹੈ। ਚੰਗੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਮਾਲੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਗੇ। ਹਾਂ, ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਔਲਾਦ ਲੱਖਪਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਬਹੁਤ ਖੂਬ ਨੇ, ਮੁਝ ਮੇਂ ਕਿਆ ਦੇਖਾ ਜੋ, ਉਲਫ਼ਤ ਕਾ ਦਮ ਭਰਨੇ ਲਗੀ।

...ਦੇਖੋ! ਔਰਤ ਤਾਂ ਹਰ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਲਫ਼ਤ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਉਮਰ ਤੱਕ ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ। ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨ-ਮਾਨੀਆਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਉਹ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ... ਵਿਚਾਰੀ! ਅਜੇ ਵੀ ਦਮ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੱਲ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਰੁਝੇਵਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਰ ਦਾਦੀਆਂ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਕੁਝੀ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸੈਰ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਸਾਰਥਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਹਰ ਹੋਵੇ,

ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਬੱਚੇ, ਜਾਨਵਰ ਤੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਆਹਰ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੜੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਮਾਸੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਂ! ਦਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਵਕਤ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਅੱਕ ਕੇ ਮਾੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇ। ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਖੇਡ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਾਰਥਿਕ ਤੇ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ: ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ/ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਤਕਰਾਰ ਹੋਵੇ।... ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਗਿੱਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਵੀਨਤਾ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਿਉਣ ਜੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ- ਜਦੋਂ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਔਖੇ (ਦੁਖੀ) ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੌਹਾਂ ਦੂਰ ਬੈਠੀ ਮਾਂ (ਦਾਦੀ) ਦੀਆਂ ਆਦਰਾਂ ਤਤਫ਼ ਉਠਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਦਰਾਂ ਦਾ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਜਿਗਰ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ। ਹੱਡ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ। ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਿਆਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਰੱਬ ਵਰਗੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰੂਹਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਘਰ ਬੈਠਾ ਵੀ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਤੇ ਰੱਬ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ‘ਉਹ’ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਦੇਣ ਤੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਨਮੋਲ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿਓ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ 'ਪੀਪਲ' (ਲਾਹੌਰ) ਅਤੇ 'ਬੰਦੇ ਮਾੜ੍ਹ' (ਲਾਹੌਰ) ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 107ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਉਭਾਰ' ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। *ਇਹ ਲੇਖ 1931 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਪੀਪਲ' ਵਿਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੇਖ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਇਥੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਉਭਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇੰਡੀਆ ਐਜ਼ ਆਈ ਨਿਊ ਇਟ' (ਭਾਰਤ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਜਾਣਿਆ) ਵਿਚ ਕੌੜੀ ਤੇ ਝੂਠੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੱਚਾਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਚਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝ-ਬਹੁਤ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਫੋਲੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ*

ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਹਿਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਦਿ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੇ ਕੋਈ ਵਰਣਨਯੋਗ ਥਾਂ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ (ਓਡਵਾਇਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਤਕ) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਬਾ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸੂਬਾ ਅਜਿਹੇ ਦੂਸ਼ਣ ਸਹਿ ਕੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਦੁੱਖਦਾਈ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਵਰਗ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਚਲਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਰਕਰ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸੂਬੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਇਸ ਘਾਟ ਵੱਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਮਾਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕੂਕਾ ਵਿਦਰੋਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸੂਝ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਬਲੀ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਹਰ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਠੀਕ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਮੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ। ਵਕਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖੁਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਹਲਚਲਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ?

ਸੰਨ 1907 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਵਿਦਰੋਹ (ਕੂਕਾ ਵਿਦਰੋਹ) ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜਸੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਉਠਿਆ ਜੋ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸੰਨ 1908 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਅਜਲਾਸ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਾਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਣਨਯੋਗ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। 1905-1906 ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਰੁਧ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦੀ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਜੋ ਹਲਚਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਥੇ (ਪੰਜਾਬ) ਦਾ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਖੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਮਿਲਾਂ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਿੰਘੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਢਾਈ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਆ ਪਿਆ।

ਨਵਾਂ ਕਾਲੋਨੀ ਐਕਟ

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਨਹਿਰ ਖੁਦਵਾ ਕੇ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਖੂਨ-ਪਸੀਨਾ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਕਿ ਨਵਾਂ ਕਾਲੋਨੀ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਐਕਟ ਕੀ ਸੀ? ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਦਾਤਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਝੋਂਪੜੀ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੁਰਲੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੋਝੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਿਹਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਿੱਦੇਸਤਾਨੀ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਹੋਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਨਤਾ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇ। ਮਾਲਦਾਰ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਜੋ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਪੇਟ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਣਗੇ, ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੋਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੱਥੀਂ ਜੋ ਚਾਹੇਗੀ, ਕਰੇਗੀ।

ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਬੀਜ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰਾਂ। ਉਪਰ, ਪਹਿਲੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਮੇਂ। (ਹੇਠਾਂ, ਖੱਬੇ) ਬਚਪਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ, (ਵਿਚਕਾਰ) ਹੋਟ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਐਸੀ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੰਭਲ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਵਿਰੁਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵੱਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਨਵਾਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਗਾਨ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਨ 1907 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਰ ਐਬਿਟਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਨਤਾ 'ਠਹਿਰੇ ਤੇ ਦੇਖੋ' ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੂਫਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਸੀ ਕਿ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਸੀ।

1906 ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਜਲਾਸ

1906 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਅਜਲਾਸ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਦਾਦਾ ਭਾਈ ਨਾਰੋਜੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਇਸ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ 'ਸਵਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਦਾਦਾ ਭਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਂਗ ਗੱਡੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ।

ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ

ਠੀਕ ਇਹੀ ਗੱਲ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਕਹੀ ਸੀ। ਲਾਲਾ

ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਸਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮੇਰੇ ਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਆਦਰਯੋਗ ਚਾਚਾ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਨ।

‘ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ’ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿਤਾ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ

ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਆ ਕੇ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਮਹਿਤਾ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਧਨ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਨੀ ਵਰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਮਹੰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੋ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਭ ਸਾਧਨ ਖੁਦ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਭਾ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ' ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕੋਲ, ਜੋ ਲਾਹੌਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਸਭਾ ਪਾਪੜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ, ਦੂਜੀ ਲਾਹੌਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੀਸਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਟੁੰਬਵੇਂ (ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ) ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਮ ਪੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸੇ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵੀ ਲਾਲਾ ਲਾਲ ਚੰਦ 'ਫਲਕ' ਸਨ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਲਾਲਾ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਈਸ਼ਵਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜੀ ਆਦਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦਲ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ 'ਅੰਜੁਮਨ ਮੁਹਿਬਨੇ ਵਤਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ।

ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਫਿਰ ਆਮ ਸਭਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਨੀ ਬੀਸੰਟ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਿੰਤਰਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਭਾ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਲਾਤਵੀ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਸਭਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਭਾ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਭ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਮਹਿਤਾ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਸਭਾ

ਇਕ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜੱਟ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਾਨ ਵਧਾਉਣ ਵਿਰੁਧ ਸਭਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਜਮੇਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰਤਨ ਚੰਦ ਦੀ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਜਦ ਜੱਟ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਡੀ.ਸੀ. ਨੇ ਰਤਨ ਚੰਦ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਤਨ ਚੰਦ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਤਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜਾ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਹਰ ਤਰਫ਼ ਤੋਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੋਲ ਇਕ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸ਼ਮਿਆਨਾ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਨਾਲ ਵਧ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੂਰਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਉਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਭਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਡਰ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖ ਕੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਨ-ਬੰਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਯੁੱਧ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਇੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਸੂਫ਼ੀ ਅੰਬਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ

ਨੀਕ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਸੂਫ਼ੀ ਅੰਬਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ। ਸੂਫ਼ੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1858 ਵਿਚ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਰਦੂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੇਖਕ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬਲ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਿਡਰ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸਵਾ ਦੇ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 6 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵਰਤਾਓ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। 1906 ਵਿਚ ਆਪ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਚਲੇ ਆਏ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਆਪ 'ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ' ਸਪਤਾਹਿਕ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਗਰਮ-ਗਰਮ ਲੇਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਘਬਰਾਹਟ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਡੂੰਘੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਲਾ 'ਪਸ਼ੂ ਮੰਡੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕੀਂ ਪਸ਼ੂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਰੱਜਾਨਾ 'ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ' ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੀਆਂ ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਭਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਕਾਲੋਨੀ ਐਕਟ ਵਿਰੁਧ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗਰਮ ਦਲੀਏ ਸਨ, ਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਕਾਰਜ-ਕਰਤਾ ਉਥੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਤ ਬਣਾ ਲੈਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ।

ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਪੰਡਾਲ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੇ ਕਾਰਜ-ਕਰਤਾ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਧਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਲਾਲਾ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਉਥੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਲੋਨੀ ਐਕਟ ਵਿਚ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਗਾਨਬੰਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਲਾਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲਾ ਜੀ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਪੰਡਾਲ ਪੁੱਜੇ। ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਪੰਡਾਲ

ਵਿਚ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਭਾਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ-ਦੋ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਨਿਡਰ ਭਾਸ਼ਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਗਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਵੀ ਇਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਸਭ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲਾਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੀ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਮਣਾਂ-ਮੂੰਹੀਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੇ ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਵਿਦਿਆਵਤੀ ਦੀ ਪਿੰਡ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਖਿੱਚੀ ਤਸਵੀਰ।

ਕਾਰਨ ਸੀ।

ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਬਾਕੇ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਜ਼ਮ ਪੜ੍ਹੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਨਜ਼ਮ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਉਏ ਜੱਟਾਂ' ਸੀ।

ਲਾਲਾ ਬਾਕੇ ਦਿਆਲ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਨਜ਼ਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਦ ਮੱਚ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗੇ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਭ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ

ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸਟਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣ। ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਾ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਤਿਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਰਾਠੀ ਪੱਤਰ 'ਕੇਸਰੀ' ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੁਖ ਅਤੇ ਖੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੌਣ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਬੋੜੇ ਹੋਸਲੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਾ ਲੈਣ? ਪਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ

ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦੇ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਸੁਧਾਰ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਧਾਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ, ਹੋਸਲੇ, ਬਲੀਦਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੋਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਘੱਟ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਂਤ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਯੁਵਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ 'ਸਵਦੇਸ਼ੀ' ਅਤੇ 'ਸਵਰਾਜ' ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਇੰਨਾ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਘਬਰਾ ਉਠੀ। ਉਧਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਆਦਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਕਾਲੋਨੀ ਐਕਟ ਵਿਰੁਧ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਧਨ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤਬਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਮਾਜ ਤੱਕ ਹੀ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਪਰ "ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਧਦੇ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।" ਇਸੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ (ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਅਤੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵੱਲ ਵੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ।" ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਕੁਝ ਨੇਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ... ਉਹ ਤਾਂ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਕ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਿਰਣਾ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ

(ਸਫਾ 22 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਲਵੋ, ਇਹ ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਦੌੜਾਂਗੇ, ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਅੰਦਰ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜਿੰਨੀ ਅੰਦਰ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ, ਉਨੀ ਬਾਹਰ ਭਟਕਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣਾ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਅਸੀਂ ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਦਰ ਦਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਜਿਹੜਾ ਤੋੜੇਗਾ, ਉਹ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਣਨ ਦੀ ਕਲਾ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕੋਗੇ।

ੴ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਧੁਨ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ੴ ਸਤਿਨਾਮ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ, ਸਮਝੋ ਉਹ ਪਾ ਗਿਆ, ਭੈਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੈਅ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤੋਂ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਭੈਅ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ। ਡਰੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ, ਸੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਕਪਟੁ ਕਮਾਵਹਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਖੁ ਨ ਹੋਈ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਬੁਹਤਰੇ ਸੁਪਨੈ ਸੁਖੁ ਨ ਹੋਈ॥

ਵਲਾਇਤ 'ਚ ਵਗਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੂੰ ਸੜਨ ਦਿਓ' ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਫ਼ਰੀ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਵੇਖਿਆ। 'ਰੇਲ ਗੱਡੀ' ਤੇ ਮਲਕੀਤ ਦਾ ਗੀਤ 'ਜਦੋਂ ਵੱਜਿਆ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਬੁਗਝ' ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਵੈਂਟਰੀ ਮਿਲਣ ਗਏ ਤਾਂ ਮਲਕੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਐ'। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸੱਚੀ ਅਮੀਰ ਵੀ ਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਮਲਕੀਤ ਨਾਲ ਮੈਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੋਕਸਪੀਅਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸਟਰੈਟਫਰਡ ਦੇਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਰਾਇਲ ਸ਼ੋਕਸਪੀਅਰ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋ ਨਾਟਕ ਵੀ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਵੇਖੇ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲਾ ਮਲਕੀਤ 'ਕੱਲਾ ਗਾਇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੰਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ, ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੋੜ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਚੂੜੀ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾ ਹੀ ਦਿੰਨੇ ਹਾਂ। ਰਾਣੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਨਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ, ਰਣਜੀਤ ਮਣੀ, ਬਬੀਤਾ

ਪਾਲੀ ਆਦਿ ਕਈ ਗਾਇਕ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੈਡਫਰਡ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਆਏ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੌਡ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣੇ, ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੀਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤੇਰਾ ਕੁ ਸੋ ਪੌਡ ਹੀ, ਪਰ ਰਾਣੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਸੀ ਰਹੀ ਕਿ 'ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਰਾਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਮੇਰੇ ਪਰਸ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪਏ?'

ਨਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੈਰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਈਆਂ ਦੇ ਉਥੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਕੇ ਇਹੀ ਲਿਖਣਾ/ਲਿਖਵਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਕੇ ਵਤਨ ਵਾਪਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਵਿਚਾਰੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟਾ ਮੁਰਗਾ ਖਾ ਕੇ ਤੇ ਬਲੇਕ ਲੈਵਲ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਪਰਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਂ ਵੀ ਵਲਾਇਤ ਹੁਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ; ਪਰ ਪੌਡ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਪਈਏ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਲਾਇਤੀ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਹਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ

ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਰੂਹ ਦੀ ਗਿਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੰਗੀਤਕ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗਿਜ਼ਾ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਦਕਾ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਭਲਵਾਨ (ਗਾਇਕ) ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਵਾਨੀ ਸਿਰਫ਼ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਾਇਨ-ਕਲਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਹੰਡਣਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਸਾਜ਼, ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਮਤੋਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤੱਤ ਦੀ ਉਣਤਾਈ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਰੂਪੀ ਗਿਜ਼ਾ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕਿਰਕਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਗੀਤ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਚਿਰਸਥਾਈ ਬਣਾਉਣ ਹਿੱਤ ਵਧੇਰੇ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਬਾਇਸ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਜਿੱਥੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ

ਬੋਲ ਸੂਝਵਾਨ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਫਿਟਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਗੀਤ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਰਚਨਹਾਰਿਆਂ/ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸੋਧ ਘੱਟ ਅਤੇ ਟੇਢ ਵੱਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਉਚ ਸਥਾਨ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਸ਼ਕੀ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਭਟਕਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦੂਹਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਗਾਈ/ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ 'ਚ ਪੱਤ ਰੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ 'ਸੇਵਾਦਾਰ' ਵੀ ਕਹਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

-ਰਮੇਸ਼ ਬੱਗਾ ਚੋਹਲਾ

ਫੋਨ: 91-94631-32719

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullarg@gmail.com

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹਾਲਤ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲੇਖ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸਰਲ-ਸੌਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। -ਲੇਖਕ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਇਕ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਬੇਸਮਝੀ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ‘ਸ਼’ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੀ ਰੁਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਦੇਸ਼, ਨਿਰਾਸ਼, ਸਲਵਾਰ, ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਮਹਾਂਰਬੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼, ਨਿਰਾਸ਼, ਸਲਵਾਰ, ਆਦਿ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਘਿਓ ਦੇਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁਤੀਆਂ ਪਰਦੇਸ਼ੀ ਢੋਲੇ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਪਰਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਟਿਆਰ ਯੁਵਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੱਭਰੂ ਯੁਵਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅੰਕਲ-ਆਂਟੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਮਾਮਾ-ਮਾਸੀ ਮਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਣੇ ਤੇ ਭੂਆ ਪਿਓ ਦੇ ਵੀਰ-ਭੈਣ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਬੋਲਣ ਸਮੇਂ ਮਨ ਵਿਚ ਆਦਰ ਤੇ ਮੋਹ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਮਾਮੇ, ਚਾਚੇ, ਤਾਣੇ, ਭੁੱਫਤ, ਮਾਸਤ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਅੰਕਲ, ਦੁੱਧ ਵਾਲਾ ਅੰਕਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ-5

ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦੁਰਗਤ

ਸਭ ਅੰਕਲ ਹੀ ਹਨ। ਚਾਚੀ, ਤਾਈ, ਮਾਸੀ, ਭੂਆ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਲੀ ਦੀ ਕੱਪੜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੱਕ ਸਭ ਆਂਟੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਕਲ-ਆਂਟੀਆਂ ‘ਚ ਅਜਿਹੇ ਗੁਆਂਢੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਕਸਰ ਗਾਲ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨਜੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲੇ, ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨੇ, ਇਕ ਸਕੂਲੀ ਤੇ ਇਕ ਕਾਲਜੀ ਵਿਆਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵਿਆਕਰਨ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਇਕਰੂਪਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ? ਸ਼ਬਦ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈਜੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਾਲੀ ਰੀਤ ਅਪਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਲਟਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਿਤਾਬਚਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੀਹਨੇ ਕਈ ਕਈ ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਇਕ ਜੋੜ ਮਿਥਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵੀ ਉਖੇੜ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਦੁਹਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

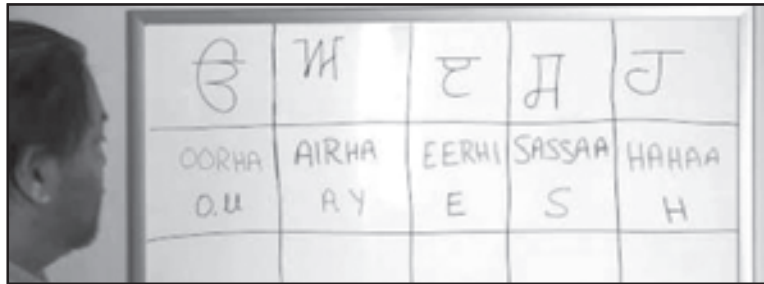
ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ-ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲੜਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀਆਂ-ਇਕਹਿਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲੋਂ ਪੱਥਰਾਂ ਲਾਗੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸਾਂ ਵਾਂਗ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕੰਡਕਟਰ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਭਖਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਹੁਣ ਵਿਦਿਅਕ

ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦਾ ਵੀ ਹੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਬਣਦੇ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਵਿਗਿਆਨਕ-ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਬਣੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਲਚਰ ਤੇ ਲੁੱਚੀਆਂ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਅਤੇ ਜਲੌਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਸਰੋਤੇ ਜਾਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸ ਕੰਮ!

ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਉਲਟੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਉਚਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬੈਠਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਚਿਪਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਖੋਟ ਰਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਆਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਬਾਲ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਚੇਰੀਆਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਫਰਮ ਖੁਲ੍ਹਵਾ ਕੇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਵਾਈ ਤਾਂ ਉਹ 230 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਗੁਟਕੇ-ਪੋਥੀਆਂ ਛਾਪਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਫਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਇਕੋ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੇ ਕਥਿਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਜ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧੀਰ ਵਰਗੇ ਕਈ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚੇ ਗਾਰਗੀ ਵਰਗੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਫਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜਲੌਅ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ

ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਹਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੁੰਦੀ ਦੁਰਗਤ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜਭਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ, ਮੰਚ-ਗਾਇਕੀ, ਫਿਲਮਾਂ, ਆਦਿ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਿਆਰ ਦੇਖ ਲਵੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੁਝੀ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਬੋਲੋ-ਬੋਲੇ ਆਖ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਤੇ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਦੇ ਆਪਬੀਤੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਐਮ. ਫਿਲ. ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ, ਤੂੰ ‘ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰ’ ਵਿਸ਼ਾ ਲੈ। ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਭਾ ਜੀ, ਗਾਈਡ ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਨਾ ਵੀ ਗੌਰ-ਭਾਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾ ‘ਭੁੱਲਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮੀ ਅਧਿਐਨ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬੀਬੀ, ਉਹ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?” ਉਹ ਹੱਸੀ, “ਭਾ ਜੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾ ਸਕੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਲਿਖ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ। ਸਰਲ ਨਹੀਂ, ਜਟਿਲ ਹੋਵੇ।” ਆਖਰ ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮੀ ਅਧਿਐਨ ਹੋ ਕੇ ਰਿਹਾ!

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਕਵੀ

ਦੇਵਨੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤ੍ਰੈਮਾਸਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ। ਲੇਖ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਰੋਮਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ, ਦੇ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਪੈਰਾ ਹੀ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਹ ਲੇਖ ਦੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਲੇਖ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੋਰੀਅਰ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਲੇਖ ਪਾੜ ਦੇਵਾਂ? ਏਨੇ ਨੂੰ ਦੇਵਨੀਤ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਰਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਤਹਿਜ਼ਾ ਤੱਕ ਸਮਝੇ ਤੇ ਸਮਝਾਵੇ! ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।” ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੇਖ ਪਾੜਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਜਮਾਨਾ ਚਿਰਕਾ ਬੀਤ ਗਿਆ; ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ!

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਯੋਗਤਾ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੋਂ ਬਾਹਰਾ ਤੇ ਜੱਗੋਂ ਨਿਆਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਘੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਗੱਲ ਪਾਠਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ, ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇਗੀ?

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦੇ-ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿੱਦਿਅਕ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਾਸਤੇ ਸੰਜੀਵਨੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਰ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ-ਸਾਧਾਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਸੂਰਜ, ਦਿਨ-ਰਾਤ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਉਹ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇਤੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਿਰਮਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ, ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਜਬਰੀ ਬਿਨ-ਤਨਖ਼ਾਹੀ ਛੁੱਟੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਾਪਸੀ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਪਰਖ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਉਂ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਠੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖ-ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਠੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕੇਗਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਇੰਦਰ ਬੇਗੋ

‘ਇੰਦਰ ਬੇਗੋ’ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਰਾਮ ਅਤੇ ਛੱਜੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਿਆਂ ‘ਚ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਾ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਲਾਗੇ ਘੁਗ ਵਸਦੇ ਸੱਸਾ ਨਾਮੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਗੁੱਜਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਲਬੇਲੀ ਧੀ ਬੇਗੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਨਚਲੇ ਗੱਭਰੂਆਂ

ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ

ਫੋਨ: 91-94630-34472

ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਜਿਧਰੋਂ ਵੀ ਬੇਗੋ ਲੰਘਦੀ, ਗੱਭਰੂ ਦਿਲ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ, ਇਕ ਆਹ ਸੀਨਿਓ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਉਹਦੀ ਲਟਬੋਰੀ ਚਾਲ, ਮਘਦਾ ਹੁਸਨ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਾ ਦਿੰਦਾ। ਕਈ ਹੁਸੀਨ ਸੁਪਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਠੇ ਜਾਂਦੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਬੇਗੋ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਾ ਨਾ ਬੱਕਦਾ, ਨਾਲ ਮਤਕ ਦੇ ਤੁਰਦੀ ਬੇਗੋ ਤੁਰਦੀ ਜਿਉਂ ਮੁਰਗਾਬੀ।

ਰੇਬ ਪਜਾਮਾ ਪੱਟੀ ਸੋਹਦਾ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰਕਾਬੀ।
ਨਾਲ ਹੁਸਨ ਦੇ ਕਰੇ ਉਜਾਲਾ ਮਚਦੀ ਜਿਵੇਂ ਮਤਾਬੀ।
ਇਸ਼ਕ ਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਲੋਰਾਂ ਝੁਲੇ ਵਾਂਗ ਸ਼ਰਾਬੀ।
ਮੁਖਤਾ ਬੇਗੋ ਦਾ ਖਿਤਿਆ ਫੁਲ ਗੁਲਾਬੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬੇਗੋ ਨੂੰ ਫੁਲਕਾਰੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੱਟ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਭ ਹੱਟੀਆਂ ਗਾਹ ਮਾਰੀਆਂ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਪਟ ਕਿਧਰੋਂ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਮਨਚਲੀ ਨੇ ਪੱਟ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਰਾਏ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜਵਾਨੀਆਂ ਜੁੜ ਬੈਠੀਆਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੌਂਦੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੋਚਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ!
ਤੇਲਣ ਮਤਾਬੀ, ਜੱਟੀ ਬਿਸ਼ਨੀ, ਗੁਲਾਬੀ ਕਾਨੂੰ, ਕੇਸਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਸੱਭੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਕਰਮੀ ਕਸੈਣ, ਸੋਭਾ, ਨੰਦ ਕੁਰ ਨੈਣ ਵੀਰੋ, ਫੱਤੀ ਹਲਵੈਣ
ਡੋਰੇ ਕਜਲੇ ਦੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ।
ਬਾਹਮਣੀ ਬਲਾਸੋ, ਸੈਦਾਂ, ਸੰਤੀ ਤੇ ਆਸੋ ਔਲਾ ਦਿੱਤੀ ਵੀ ਮਰਾਸੋ
ਗੀਤ ਟੋਲੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਾਉਂਦੀਆਂ। (ਪੂਰਨ ਰਾਮ)
ਲਗਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪੱਤਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਵੜੀਆਂ। ਪੇਂਡੂ ਹੁਸਨ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪਿਆ ਸੀ-ਗੋਦਤੀ ਦੇ ਲਾਲ ਦਗ ਦਗ ਪਏ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਝੂਮਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਧੁੰਦਲੀ ਇਹ ਟੋਲੀ ਇੰਦਰ ਬਜਾਜ਼ ਦੀ ਹੱਟੀ ‘ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜੀ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਬੇਗੋ ਤੱਕੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਗੋ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੂਰਨ ਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਦੇਖਿਆ ਸਰੂਪ ਜਦੋਂ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੌਦਾ ਦਿਲ ‘ਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਆਖਦਾ ਇੰਦਰ ਏਸ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਨੀ

ਲੋਕ ਗਾਥਾ

ਸਨ। ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਏਸ ਜਨੂੰਨੀ ਆਸ਼ਕ ਵਲ ਤੱਕ-ਤੱਕ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਦਿੱਚਰਾਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।
“ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਨ ਪਰਖਦੇ ਹੋ, ਬੇਗੋ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਖੇ ਸਹੀ ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਵੇਖਦੇ-ਵੇਖਦੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਫੂਕ ਸਕਦਾ ਹਾਂ...!” ਨਫਾਖੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵਿਦਿਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋ ਉਠਿਆ ਸੀ।
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਪੇਂਡੂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਪਲੀਆਂ ਔਲੜੂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਭਲਾ ਕਦੋਂ ਵਾਰ ਖਾਲੀ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਝਟ ਬੇਗੋ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਅਖਵਾ ਲਈ,
ਸੁਹਣੇ ਜਹੇ ਮੁਖ ਵਿਚੋਂ ਆਖਿਆ ਮਜਾਜ਼ ਨਾਲ ਫੂਕੇ ਭਾਵੇਂ ਰੱਖੇ ਮੈਂ ਕੀ ਏਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ।
ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਕਾਹਲਾ ਅੱਗ ਲਾਵੇ ਹੁਣੇ ਖੜੀਆਂ ਤੋਂ ਆਖ ਕੇ ਤੇ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਮੁਖਤਾ ਬਕਾਉਣਾ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਖਰਾਸ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਤੌਰ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਹੈ। ਦੋ ਮੰਜਲੀ ਕੋਠੀ ਜਿਹੜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਾਧਾਰਨ ਕੋਠੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਕੋਠੀ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਤੇ, ਪਰ ਰਸਤੇ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਠੀ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣਿਆ।

ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਿੰਧੋ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ 1998 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਆਦਮਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤ-ਭਰਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪੱਖੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਖੱਦਰ ਦੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਆਮ ਲੋਕੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੱਟੜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂ ਕੱਟੜ ਅਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

80ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਜੋਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਿਹਾਈ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਹ ਹੁਣ ਸਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹਨ। ਉਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ। ਕਾਮਰੇਡ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮੈਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਬਣਿਆ ਸਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ 'ਕਾਮਰੇਡ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਂਜ ਉਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਟਿੱਚਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਾਂਗ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ।

ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਰਹਲੇ

ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (20 ਅਗਸਤ 1949-28 ਜੁਲਾਈ 2007) ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ' ਕੋਈ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਪਰ ਸੂਖਮ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੁਪਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜੋੜੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਰਹਲੇ' ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਠੇਕੇਦਾਰ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇਹ ਕੋਠੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਐਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਦੀ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਗੱਡਾ

ਗੁਲ ਚੌਹਾਨ

ਵਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰਲਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡਾ ਦੋ ਮੰਜਲਾ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮਕਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੜਕ ਉਤਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਕੋਠੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਝੰਡੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਭੱਠਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਟਰੱਕ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਧੰਨੋਵਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਮ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਭੱਠੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਟਰੱਕ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਾਤਰ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀਹ ਟਰੱਕ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਬਿੰਦਾ ਹੈ; ਪਹਿਲਾ ਲੱਖ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਲੱਖ ਬਣਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

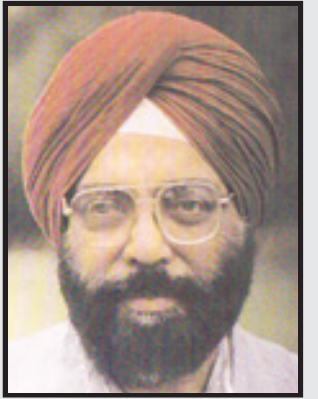
ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਮਨਜੀਤ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਹਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਸਹੇਲਪੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਇਕ ਸਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਮੇਰੀ ਹਮਜ਼ਾਬਾਜ਼ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਮੈਥੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਮੰਗੀ-ਵਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਦਲਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਤਾਇਆ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਸੀ। ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੱਡੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਧੀ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਚੁਣੀਏ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਮੁਤਾਬਕ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਮੰਤਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਨਅਤਕਾਰ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਕੁਝਮਾਚਾਰੀ ਪਾ ਲਈ। ਖਬਰੇ ਇਸ ਕੁਝਮਾਚਾਰੀ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਤਰੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਠਿਆਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਬੇਪਨਾਹ ਉੱਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਡੀ ਹਮਉਮਰ ਕੁੜੀ ਕਈ ਦਿਨ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡਰੂ ਬੰਦਾ ਸਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦਾ ਸਾਂ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਾਰਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਰਿਆਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਨਤਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਸੀ। ਅੱਲਤ ਅਤੇ ਅੱਥਰੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ 'ਘਰ ਦੱਸ ਦੇਣ' ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਧਰਿਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਚੱਲ

ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ-10

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਨਾਲੀਆਂ, ਖੇਤਾਂ, ਖੁਹਾਂ, ਖੰਡਰਾਂ, ਦਰਖਤਾਂ, ਫਸਲਾਂ, ਤੀਵੀਆਂ, ਬੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਿਣਕਿਆਂ ਉਤੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਲਿਖ ਨਾ ਸਕਾਂ, ਪਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ; ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਗਦੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹਾਂ। -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਕੁਝ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲੈਣ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਸੀ- 'ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇ। ਦਲਜੀਤ ਨੂੰ ਕਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਇੰਨੀ ਹੀ ਨਿਭਣੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ।' ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਆਈ। ਵਿਚਾਰੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਉਤਾਵਲੀ ਸੀ। ਮਿਲਣੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਹੀ ਸਹੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਾਜ਼ੀ?

ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਚਾ ਪਲਾਟ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਉਤੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਪਈ ਰਹੀ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਈ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਰਤਾਪ ਕਾਮਰੇਡ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਗੁਲ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਲਾਟ ਪਸੰਦ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਚੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ, ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਖੈਰ! ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਇਆ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤਾਈ ਨੰਜੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਂ, ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਚਾਚਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਤ ਉਸ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਉਦਾਸ ਖਬਰਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਚਾਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਘਰੋਂ ਪੈਸੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨੱਸ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪੈਸੇ ਖੋਹ ਲਏ, ਤੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰੌਲਾ ਪੈਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਭੇਤਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ। ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ? ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਲੋਕ ਉਂਗਲਾਂ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ।

(ਚਲਦਾ)

ਇੰਦਰ ਬੇਗੋ

ਦੇਖਾਂਗੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਜੇ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਾਊ ਹੱਟੀ ਤਾਈਂ ਇਹੋ ਜਹੇ ਲੁੱਚੇ ਨੇ ਕੀ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਉਣਾ। ਕਰਦਾ ਮਖੌਲ ਘੰਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘਾ ਚਲੇ ਭੈਣੇ ਚੱਲੇ ਕਾਹਨੂੰ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਉਣਾ।

(ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ)

ਇੰਦਰ ਨੇ ਅੱਖ ਨਾ ਝਮਕਣ ਦਿੱਤੀ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਕਈ ਪੀਪੇ ਉਹਨੇ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਮਧਿਆ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਕਦੇ-ਰੋਕਦੇ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਟਾਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਸਹਿਮੀ-ਸਹਿਮੀ, ਘਬਰਾਈ-ਘਬਰਾਈ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕ ਤੁਰੀ! ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਖੌਲ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰੇਗਾ।

ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਧਰ ਇੰਦਰ ਬੇਗੋ ਨੂੰ ਲਭਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਂਦੀ ਪਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਸ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬੇਗੋ-ਬੇਗੋ ਕੂਕਦਾ ਬੇਗੋ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਸ ਟੁਰਿਆ।

ਬੇਗੋ ਹੋਰੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਈਆਂ। ਇੰਦਰ ਹਾਲੋਂ-ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ

ਰਾਵੀ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜਾ। ਉਸ ਬੇਗੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਝੋਲੀ ਅੱਡੀ, "ਬੇਗੋ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਈ ਸੈਂ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੱਲਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਾਂਗਾ, ਤੇਰੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਇੰਦਰਾ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਜਾ, ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਨਾ ਆਈਂ। ਬੇਗੋ ਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ-ਤੇਰੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੇ ਸਾਹ ਲੈਣੈ!" ਬਲਾਸੋ ਨੇ ਡਰਾਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰ ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਗੋ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਕ ਬੇਗੋ ਸੀ ਜੀਹਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਲਈ ਕਣੀ ਮਾਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਗਿਆ। ਇਕ ਇੰਦਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਬੇਗੋ ਲਈ ਸੱਭੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਬੇਗੋ ਮਾਰੇ ਜੁੱਤੀਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਜਾਣੂੰ ਬੇਗੋ ਤਨ ਚਾਹੇ ਮੇਰਾ, ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰ ਦੇ। ਮਹੀਵਾਲ ਸੋਹਣੀ ਪਿੰਡੇ, ਮਹੀਵਾਲ ਬਣਿਆ ਸੀ ਕੰਨ ਪੜਵਾਏ ਰਾਬੇ, ਪਿੰਡੇ ਜੱਟੀ ਹੀਰ ਦੇ। ਲੁਹਾਰ ਫਰਿਹਾਦ, ਤੇਸਾ ਮਾਰ ਮੋਇਆ ਪੇਟ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੀ ਆਵੇ ਲੋਥ, ਵਿਚ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਨੀਰ ਦੇ। ਬੇਗੋ ਨਾਲ ਜਾਊ, ਕਹੇ ਇੰਦਰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘਾ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਚਾਹੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਦੇ।

(ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ)

ਭੁੱਬ ਰਹੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨਾਂ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਘੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਚਹਿਚਹਾਂਦੇ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਨਚਲੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੋਲੀ ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਫਸੀ ਖੜੀ ਸੀ। ਲਟ-ਲਟ ਜਲ ਰਹੀ ਹੱਟੀ ਦੇ ਚੰਗਿਆੜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤ-ਚਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਹੱਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕੰਗਾਲ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁਸਨ ਦੀ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਖੈਰਾਤ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਗੋ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਡੱਕੇ ਡੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਰੋਹ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਹਨੂੰ ਘੂਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ।

"ਬੇਗੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਏ, ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਈ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਜੇ ਇਹ ਹੁਣੇ ਆਖੇ, ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਬੇਗੋ ਆਖੇ ਤਾਂ ਸਹੀ..." ਇੰਦਰ ਨੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਠਾਠਾ ਮਾਰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ।

"ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਰਦਾ ਅੱਜੇ ਭੁੱਬ ਮਰ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੋਂ ਰੋਕਦੀ ਆਂ।" ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੇਗੋ ਦਾ ਮੁਖਤਾ ਸੂਹਾ ਗੁਲਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਾਕ ਬਾਬੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਉਲਾਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਗੋਰੇ ਨੇ ਲਾਜਵਰ (ਨੀਲ) ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਪਣਾ ਇਹ ਬਾਬੂ ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਸੀ। ਦੂਰ ਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਮੱਛੀ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਫੂਸ ਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀ ਹਨੇਰੀ ਛੱਤ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਛੱਪੜ, ਛੱਪੜ ਦੁਆਲੇ ਸੰਘਣੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ, ਵੇਲਾਂ, ਬੂਟੇ।

ਲਾਜਵਰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਘੁਲਣਾ—

ਰਵਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ

ਅਨੁਵਾਦ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਮਿਲਣਾ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਣਜਾਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਝਣ ਲਗਦਾ, ਜਾਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਰੁਝਿਆ ਰਹੇ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੇਲੀ-ਗੇਲੀ ਸੀ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤੁਕਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰ-ਸਰਾਹਟ ਅਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤੋਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚਲੇ ਖਿਆਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਜਿੰਨ ਇਕੋ ਹੁਝਕੇ ਨਾਲ ਦਰਖਤ, ਪੱਤੇ; ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੁੰਝ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਸਤਕਾਂ ਦੁਆਲੇ ਐਨੀਆਂ ਉਚੀਆਂ-ਉਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾ ਦੇ ਕਿ ਬੱਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਦਿਸਣ ਹੀ ਨਾ। ਮਜ਼ਾ ਆ ਜਾਏ ਫਿਰ ਤਾਂ।

ਤਨਖਾਹ ਬੋਝੀ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਖਾਣਾ ਆਪ ਪਕਾਉਂਦਾ, ਵਿਚੋਂ ਬਚਦਾ ਰਤਨੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਹ ਯਤੀਮ ਕੁੜੀ ਰਤਨੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ।

ਸ਼ਾਮੀ ਪਸ਼ੂ-ਵਾੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਧੁੰਦੇ ਦੇ ਕੁੰਡਲ ਉਪਰ ਉਠਣ ਲਗਦੇ ਤੇ ਬੀਡੇ ਹਰ ਇਕ ਝਾੜੀ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਲਗਦੇ, ਆਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ ਤਿੱਖੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਸੁਣਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬਾਸਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰ-ਸਰਾਹਟ ਸੁਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਡਾਕ ਬਾਬੂ ਆਪਣਾ ਨਿੱਕਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਕੇ 'ਵਾਜ ਮਾਰਦਾ'— ਰਤਨੀ!

ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਰਤਨੀ ਬਾਹਰ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਬੈਠੀ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਉਨ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁੱਛਦੀ— ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਦਾਦਾ?

—ਕੀ ਕਰਦੀ ਸੀ? ਬਾਬੂ ਪੁੱਛਦਾ।

—ਮੈਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦੇਵਾਂ। ਰਤਨੀ ਆਖ ਦਿੰਦੀ।

ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਭਖਾਉਣ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਬਾਬੂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਤੋਰਦਾ— ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕੁਝ? ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹੋ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਾਦ ਸਨ। ਦਿਨ ਭਰ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਤਰਕਾਲਾਂ ਪਈਆਂ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤਦਾ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਤਰਕਾਲਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸਾਫ਼ ਦਿਸਦੀਆਂ। ਬਾਬੂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੇੜੇ ਉਹ ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ, ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਤੁਰਦੇ ਆਉਂਦੇ। ਉਹਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਬੱਦਲਵਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਛੱਪੜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਦੀ ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਖੇਡ ਖੇਡਿਆ ਕਰਦੇ। ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਿੱਕਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਕਦੇ ਤਾਂ ਏਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਘੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਰਤਨੀ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਪਈਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ, ਮੱਖਣ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੰਦੀ, ਕੁਝ ਆਪ ਖਾ ਲੈਂਦੀ।

ਇਸ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਛੰਨ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਏ ਬੈਠ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਬਾਬੂ ਵੀ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਕਲਕੱਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ; ਮਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਇਸ ਬਣਵਾਸ

ਡਾਕ ਬਾਬੂ

ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਬੰਗਲਾ ਲੇਖਕ ਰਵਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ (7 ਮਈ 1861-7 ਅਗਸਤ 1941) ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਡਾਕ ਬਾਬੂ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮਾਨਵੀ ਪੱਖ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਕੱਚੀਆਂ ਤੰਦਾਂ, ਪੱਕੇ-ਪੀਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤਿਆਂ ਦਾ ਦਰ ਖੜਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਮਾਹੌਲ ਅੰਦਰ ਧੜਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੜਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰੀਸ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਹੁੰਝ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਠਕ ਅੱਗੇ ਆਣ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਚ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਦਿਲ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹਨੂੰ ਇਉਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕੁੜੀ ਉਹਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ

ਉਹ ਦੋ-ਦੋ ਅੱਖਰ ਜੋੜਨੇ ਸਿੱਖ ਗਈ।

ਲਗਦਾ ਸੀ ਝੜੀ ਮੁੱਕਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਨਹਿਰਾਂ, ਛੱਪੜ ਟੋਏ ਸਭ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੇ ਹੋਏ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਤੜ-ਤੜ ਤੇ ਛੱਡੂਆਂ ਦੀ ਗੜ੍ਹ-ਗੜ੍ਹ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ। ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ

ਹੈ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ, ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਬਾਰਸ਼ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦੁਪਹਿਰ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਘਾਹ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਗਰਮ ਬੁੱਲਾ ਥੱਕੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਦਾ ਹਉਂਕਾ ਲਗਦਾ। ਇਕ ਪੰਛੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਚੁੰਜ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਬਾਬੂ ਕੋਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਜ਼ੇ ਧੋਏ ਹੋਏ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰ-ਸਰਾਹਟ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਹੋਏ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਸਨ। ਡਾਕ ਬਾਬੂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ— ਕਾਸ਼! ਕੋਈ ਆਪਣਾ, ਕੋਈ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ, ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੁੰਦਾ। ਚਹਿ-ਚਹਾਉਂਦੇ ਪੰਛੀ ਦਾ ਅਤੇ ਸਰ-ਸਰ ਕਰਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਬਾਬੂ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਜਾਣਨ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਉਂਕਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬੂ ਨੇ 'ਵਾਜ ਮਾਰੀ-ਰਤਨੀ।

ਅਮਰੂਦ ਦੇ ਦਰਖਤ ਹੇਠ ਲੱਤਾਂ ਨਿਸਾਲੀ ਬੈਠੀ ਰਤਨੀ, ਕੱਚੇ ਅਮਰੂਦ ਖਾਣ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਫਟਾਫਟ ਉਠੀ ਤੇ ਕਿਹਾ— ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਓ ਦਾਦਾ?

—ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਿਖਾ ਦਿਆ ਕਰਾਂ।

ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ

ਟੋਢੇ-ਮੋਢੇ ਹੋ ਕੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਪਾਣੀ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਬੱਦਲਵਾਈ ਹੇਠ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉੜੀਕਦੀ ਰਹੀ ਕਿ 'ਵਾਜ ਸੁਣੇਗੀ, ਪਰ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਫਟਿਆ ਪੁਰਾਣਾ ਕਾਇਦਾ ਫੜੀ ਹੋਲੀ ਦੇਣੀ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਈ। ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਚਟਾਈ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ, ਬਿਨਾਂ ਖੜਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ 'ਵਾਜ ਆਈ— ਰਤਨੀ।

—ਸੋਂ ਰਹੇ ਸੀ ਦਾਦਾ?

—ਮੈਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅੱਜ। ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਕਿਵੇਂ ਤਪ ਰਿਹੈ।

ਬਣਵਾਸ ਵਿਚ, ਉਦਾਸ ਬੱਦਲਵਾਈ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਨਾਜ਼ਕ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਛੂਹ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਮੱਥਾ ਘੁੱਟੇ ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਖਣਕਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇ; ਮਾਂ, ਭੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦਾ ਸਾਥ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਬਣਵਾਸ ਮੰਗਲਮਈ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਰਤਨੀ ਨਿੱਕੀ ਛੋਕਰੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਅਚਾਨਕ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੈਦ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ ਲੈ ਆਈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਗੋਲੀ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਤ ਭਰ ਸਰੂਣੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੀ ਜਾਗਦੀ ਰਹੀ। ਥੋੜੀ-ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪੁੱਛਦੀ— ਕੁਸ਼ ਆਰਾਮ ਆਇਆ ਦਾਦਾ? ਫਰਕ ਪਿਆ?

ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਸਮ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉਠਣ ਲੱਗਾ, ਬੋਲਿਆ— ਹੱਦ ਈ ਹੋ ਗਈ। ਬਸ ਹੁਣ ਬਦਲੀ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ ਇਥੋਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਕਲਕੱਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਥਾਂ ਨਾ

ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਦਲੀ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਬਿਮਾਰ-ਪੁਰਸ਼ੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਓ ਕੇ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਨਰਸ ਫਿਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਰਤ ਆਈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸੱਦਣ ਵਾਲੀ 'ਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਝੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਦੀ, ਕਦੇ ਬਾਬੂ ਮੇਜ਼ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹੀ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਕਦੀ ਚਟਾਈ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਪਿਆ, ਤੇ ਖਾਲੀ-ਖਾਲੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੇਖਦੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਰੌਟਾ ਲਾਈ ਗਈ, ਜਦੋਂ 'ਵਾਜ ਪਈ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਦੋ-ਦੋ ਅਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣੇ ਹੋਣਗੇ ਨਾ। ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਖੁਸ਼-ਖੁਸ਼ ਰਤਨੀ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਗਈ— ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜ ਮਾਰੀ ਦਾ?

ਬਾਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ ਰਤਨੀ।

—ਕਿਥੇ ਜਾਓਗੇ ਦਾ?

—ਘਰ ਜਾਊਂਗਾ। ਕਲਕੱਤੇ।

—ਤੇ ਮੁੜੇਗੇ ਕਦੇ?

—ਹੁਣ ਨੀ ਮੈਂ ਆਉਣਾ।

ਰਤਨੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਬਾਬੂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਦਲੀ ਵਾਲੀ ਉਹਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਦੀਵਾ ਧੀਮਾ-ਧੀਮਾ ਬਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੁੱਪੀ ਛੱਤ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖੇ ਘੜੇ ਵਿਚ ਡਿਗਦੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਟੱਪ-ਟੱਪ... ਟੱਪ-ਟੱਪ।

ਰਤਨੀ ਉਠੀ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਰਸੋਈ ਵੱਲ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਫੁਰਤੀ ਨਹੀਂ ਅੱਜ। ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਬਾਬੂ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ ਦਾਦਾ।

ਬਾਬੂ ਹੱਸ ਪਿਆ— ਤੈਨੂੰ ਲਿਜਾਵਾਂ? ਕਮਾਲ ਐ!

ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗਦਿਆਂ, ਫਿਰ ਸੁਫਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਸਦੇ ਬਾਬੂ ਦਾ ਇਕ ਵਾਕ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣੀ ਗਿਆ— ਕਮਾਲ ਐ!

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਬਾਬੂ ਉਠਿਆ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੇਂਡੂਆਂ ਵਾਂਗ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਘੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਪੁੱਛ ਨਾ ਸਕੀ ਕਦੋਂ ਕੁ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਘੜੇ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੀ ਪਤਾ ਦਾਦਾ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਵਾਜ ਆਈ— ਰਤਨੀ।

ਬਿਨਾਂ ਖੜਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲੰਘ ਆਈ। ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਘਬਰਾਈਂ ਨਾ ਰਤਨੀ। ਮੇਰੀ ਥਾਉਂ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਆਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹੂੰਗਾ ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਓ

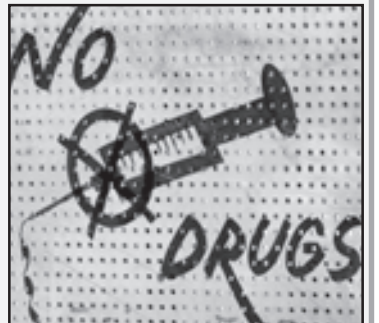
ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦੈ
ਪਰ ਖੁਦ ਆਪਣਾ
ਆਪਣੇ ਕੁਹਜ ਦਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨਣਾ
ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ..
ਪਰ ਮੈਂ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਕੁਹਜ ਬਿਆਨਣ ਦੀ...
ਜੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ
ਮੈਂ ਸਿਗਰਟ ਪੀਤੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ
ਨਸ਼ਾ ਕਰ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਕੀਤੀ।

ਕੀ ਮਿਲਿਆ
ਤਕਲੀਫ਼ ਤੇ ਬੁਰੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ
ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲਾਹਣਤਾਂ...
ਹੋਰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਕੀ ਹੈ?
ਘਰ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਦੈ
ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ...
ਸੋਚੋ, ਜਿਸ ਦੇ ਜੰਮਣ 'ਤੇ
ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਈ ਨਸ਼ਾ ਵਰਤਾਇਆ
ਫਿਰ ਉਹਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼
ਜਦ ਵੱਡਾ ਹੋ
ਉਹਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ।

ਫਿਰ ਕਿਸ ਅਰਥ ਆਉ
ਤੁਹਾਡਾ ਕੂਕਿਆ ਤੇ ਕੁਰਲਾਇਆ!
ਓ ਵੀਰੋ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ
ਐਵੇਂ ਕਹਿਰ ਨਾ ਕਮਾਓ,
ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ
ਅਣਖ ਨਾ ਮੁਕਾਓ।

ਇਸ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ
ਸੋਹਣੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ

ਸਾਬੀਓ ਬਚਾਓ...
ਵੀਰਨੋ ਬਚਾਓ...
ਨਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ
ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਲਗਾਓ,
ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਚਾਓ
ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਓ।

—ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ।
ਫੋਨ: 414-712-4144

ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਡੇਗਰਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੌਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਗੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕੀਤਾ। ਨੌਂ ਵਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 1988 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। 1990 'ਚ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਅਤੇ 1994 'ਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਮੈਸਟ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਆਫ ਦਾ ਯੀਅਰ' ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ।

ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਰੱਖੇ ਦੇਵੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਬੁਆ ਦਿਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਬੱਬਰੀ ਨੰਗਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) 'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਜਦ ਮਸਾਂ ਦਸ-ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਬੜੇ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਮਾਂ ਨੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਿੱਬਤ ਸਕੂਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਖੇਡਾਂ-ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀ, ਫੁੱਟਬਾਲ, ਹਾਕੀ, ਦੌੜਾਂ, ਗੁੱਲੀ-ਡੰਡਾਂ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਖੇਡਦਾ।

ਦਸਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਦਾ ਖੇਡਾਂ ਵਲ ਝਕਾਓ ਵੇਖ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੀ ਟੀ ਆਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੇ ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਥੱਲੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਾ ਦੇਣੀ। ਬਹੁਤੀ ਜਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਚਾਹੁਣੇ। ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਦੁੱਧ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1973 ਵਿਖੇ ਨੌਸ਼ਿਹਰਾ ਮੱਝਾ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਆਰਮੀ, ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਨੌਨ-ਭੱਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਜਾਂ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਵੇਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਫੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਪਿਛੋਂ 1975 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ 35 ਮੁੰਡੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸੀ। 1976 ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਖੇਲੀ ਇਕ ਸਾਲ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੀਤੀ। 1977 ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਲੰਧਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਬਾਰਡਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ 1980 ਤੱਕ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦੇਸ ਭਗਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕਦੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਪਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਸਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰਮ-ਅੱਪ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੀ ਗਿਆ। ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦੇਸੀ ਤੇਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲ ਲਿਆ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖੇ ਸਾਰੇ ਢੰਗ ਵਰਤੇ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੁਕਰਜੀ ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜੱਜ ਸਨ। ਓਪਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ 74 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ-ਦੋਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਸੀ। ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਸੀਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਲਈ। ਤੀਜੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਤੇ ਇਕ ਫੀਤੀ ਹੋਰ ਲੱਗ ਗਈ।

1981 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ 'ਚ ਸੀਨੀਅਰ

ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਡੇਗਰਾ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਈ। ਉਥੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰ ਵੀ ਚੁੱਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ। ਉਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆ।

ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਕੇ ਆਇਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਲਕੇ ਵਾਲਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਬ ਕੇ ਬੈਠਕਾਂ ਤੇ ਬੈਚ-ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ।

ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲਦੇ ਗਏ। ਅਗਰਤਲਾ (ਕਲਕੱਤੇ ਕੋਲ) ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੀ ਫਰਬਰੀ

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਡੇਗਰਾ

1981 ਦੇ ਯੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਚੋਂ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਅਗਸਤ 1981 ਦੀ ਮਦਰਾਸ ਸੀਨੀਅਰ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚੋਂ 'ਮਿਸਟਰ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। 1982 'ਚ ਇਫ਼ਾਪੁਰ (ਬੈਸਟ ਬੰਗਲ) ਅਤੇ 1983 'ਚ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (ਕੁਆਮੇਤੂਰ) ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। 1983 'ਚ ਕਰਾਚੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਬੈਸਟ-ਪੋਜ਼ਰ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵੀ ਉਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। 1984 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (ਅਕੋਲਾ) ਤੇ ਕੋਰੀਆ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ।

1983 'ਚ ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਲੜਨ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਨੌਨ-ਭੱਜ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੁਆਇਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨਾਲ ਆਰ ਬੀ ਆਈ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ 45 ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਮਿਲੇ। ਦੌੜ-ਭੱਜ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਟਰੇਨ ਫੜਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਸਟਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ-ਵਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮਨ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਜੋਬ ਖਰਚਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਧਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਕਸਟਮ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੁੱਛੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ

ਮੇਰਾ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਭਾਰਤੀ ਕਸਟਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰੱਖ ਲਏ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ 45 ਡਾਲਰ ਹਨ। ਉਥੇ ਜਦ 45 ਡਾਲਰ ਤੜਾਏ ਤਾਂ 500 ਰੁਪਿਆ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਜਾਣ ਲਈ ਚਾਰ ਪਹੀਆਂ ਵਾਲੀ ਬੱਘੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ 30 ਰੁਪਏ ਇਕ ਜਣੇ ਦੇ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੇ ਜਣੇ ਸਨ। 60 ਰੁਪਏ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛ ਪੁਛਾ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਦਿਖਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਉਹਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਜਪਾਨ, ਕੋਰੀਆ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਇਰਾਨ, ਇਰਾਕ ਆਦਿ ਮੁਲਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੜੇ ਦਮ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ।

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਆਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਆਈ. ਐਨ. ਐਸ. ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਆਪ ਕਰਦਾ। ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਸਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਖਾਣਾ ਫਰੀ ਸੀ ਪਰ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ 75 ਰੁਪਏ ਖਾਣੇ ਦੇ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ 15 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ।

1984 ਵਿਚ ਲਾਸ ਵੇਗਸ (ਅਮਰੀਕਾ) ਹੋਈ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ 14ਵੀਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਆਈ। ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ 65 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। 1985 ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਮੁੰਦਰੀ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਵੀਡਨ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਚੌਥੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ (ਕੋਲੰਬੋ) ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਉਹ ਬੇਹਤਰੀਨ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ। 1985 ਸਵੀਡਨ (ਗੌਤਮਵਰਗ) ਚੌਥੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ, 1986 'ਚ ਟੋਕੀਓ 'ਚੋਂ ਸਿਲਵਰ ਅਤੇ 1987 'ਚ ਮੈਡਰਿਕ (ਸਪੇਨ) ਵਿਚ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਿਚੋਂ ਚੌਥੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਮਾਰੀ।

1986 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਏਸ਼ੀਆ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਤਾਇਬਾਨ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਰਲਡ ਟੋਕੀਓ-ਜਪਾਨ ਵਿਚੋਂ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਦੂਜੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੋਚ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਉਸ (ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਕ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹਾਂ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜਾਂਗਾ।

ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟਰਾਫੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ 1986 ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਡੇਗਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੰਨਿਆ ਗਿਆ।

1987 ਵਿਚ ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ (ਮੁਲਾਕਾ) ਦਾ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਮੈਡਰਿਕ (ਸਪੇਨ) ਦੇ ਵਰਲਡ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚੋਂ ਚੌਥੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਮਾਰੀ। 1988 'ਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸਿੰਘਪੁਰ ਦੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਗੈਸਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 1988 ਵਿਚ ਹੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਕੁਈਨਜ਼ ਲੈਂਡ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਲਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿਤਿਆ। 1988 'ਚ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤਣ 'ਤੇ ਟਾਟਾ ਗਰੁਪ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿਤਾ। 1986 ਵਿਚ ਵੀ ਟਾਟਾ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੂੰ 'ਬੈਸਟ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨ' ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ।

1989 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਡਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਦਾ ਇਟਲੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਰਨਰ-ਅੱਪ ਆਇਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇਟਲੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੈਕੰਡ ਰਨਰ-ਅੱਪ ਆਇਆ।

1990 'ਚ ਪ੍ਰੋ-ਏਸ਼ੀਆ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ-ਐਮ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਝੋਲੀ ਪੁਆਇਆ। 1990 'ਚ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ-ਐਮ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਲੜਿਆ ਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜੋ 1986 'ਚ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਝੋਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤਾਂ ਐਲਾਨ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ।

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 1993 'ਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 'ਤੇ ਸਕਿਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਿੱਕੀ (ਚਾਚਾ ਰੋਣਕੀ ਰਾਮ) ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਭਾਰ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੇ ਜੋਕਰ ਆ ਕੇ ਕੱਛ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ (ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ) ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ।

1992 ਤੋਂ 1995 ਤੱਕ- ਚਾਰ ਸਾਲ ਉਹਨੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। 1996 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦਿੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੇ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਧੀ। ਕਾਲੇ ਛੋਲੇ, ਮੂੰਗੀ, ਕਣਕ, ਮੱਕੀ, ਰਾਜਮਾਂਹ ਬਗੈਰਾ ਭਿਓਂ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁੰਗਰਨ ਲੱਗਣੇ ਤਾਂ ਖਾਣੇ। ਕਾਲੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰੀ ਜਾਂ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦਾ ਤੁੜਕਾ ਲਾ ਕੇ ਖਾਣੇ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹਨੇ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਦਾਈ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਜਾਂ ਖਸਖਸ ਰਗੜ ਕੇ ਪੀਤੀ। ਮੀਟ ਤਾਂ ਉਹ 1983 'ਚ ਖਾਣ ਲੱਗਾ, ਕਦੇ-ਕਿਤੇ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਖੁਰਾਕ ਜਾਂ ਮਿਕਸ ਪਾਊਡਰ (ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਵਗੈਰਾ) ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਦਾਈ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਸੁੱਕੇ ਬਦਾਮਾਂ ਦੇ ਐਵੇਂ ਫੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਿਕੰਜਵੀਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀ ਖੁਰਾਕ ਉਹ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦੇਣ ਲੱਗੀ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸ਼ਿਆਦਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਚ

ਓਵਰ-ਆਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ 'ਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਨਕਦ, ਟੀ ਵੀ, ਫਰਿਜ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਦਾ ਟਰੱਕ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਬੰਬਈ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ।

1975 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। 1984 'ਚ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸਿਰਫ਼ 1100 ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। 1984 'ਚ ਹੀ ਟਾਟਾ ਕੰਪਨੀ-ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲਾ ਦਿਤੀ। 100 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੁਰਾਕ। ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਬੰਬੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਟੈਕਸੀ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫ਼ਤ। 1984 ਤੋਂ 1990 ਤੱਕ ਉਹ ਉਥੇ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਸਮੀਰ ਬਾਪਰ ਜੇ ਸੀ ਟੀ ਫਗਵਾੜੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਸੀ ਟੀ ਵਲੋਂ ਏਸ਼ੀਆ, ਪੀ ਆਰ ਓ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜੇ। 1990 ਤੋਂ 2001 ਤੱਕ ਉਥੇ ਰਿਹਾ। 1996 ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਲ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਜਿਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਦੋ ਬੇਟੇ-ਹਰਨੇਲ ਡੇਗਰਾ ਤੇ ਸੁਰਨੀਲ ਡੇਗਰਾ। ਜਿਮ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਜਿਮ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦਾ ਬੜਾ ਸਾਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿਮ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਯਾਰ-ਦੋਸਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਖਾਸ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਬਲਵੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣ।

ਫਿਲਮ 'ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ'
ਦਾ ਪੋਸਟਰ

ਸੰਨ 2003 ਵਿਚ ਪਰਦਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ' ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬੀਬੀ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਘਾਲਣਾ ਬਾਬਤ ਹੈ। ਉਹ 'ਸੰਡੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਜੋਇਲ ਸ਼ੂਮੈਕਰ ਸਨ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੇਟ ਬਲੈਂਸਟ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਣੇ। ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਇਰਸ਼, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਕੂਨ ਲੱਭਣ ਲੱਗੇ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਤਕ ਉੱਤੇ ਖਿਡੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਰਿੰਜਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਿੰਜਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਨੇ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਮੌਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਉਹ ਅਡੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ। ਲੱਤ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਖਾਧੀ, ਪਰ ਝੁਕੀ ਨਹੀਂ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ 26 ਜੂਨ 1996 ਨੂੰ 37 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਰ

ਫੋਨ: 91-97799-34747

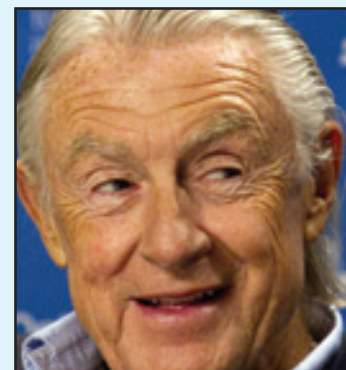
ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਦਿਆਂ/ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮਰਹੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਅਜੀਤ' ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਿਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖਿੱਤੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ 7 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਰਹੀਆਂ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, "ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵਿਕਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਡਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।" ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਉਪਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਅੱਗ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ।

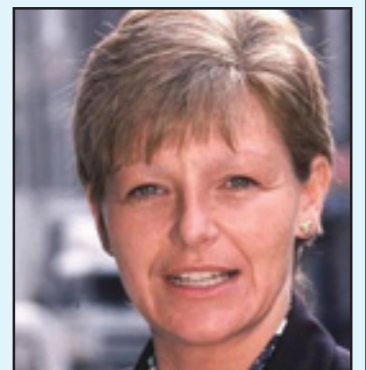
ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। 8 ਮਈ 2014 ਦੇ 'ਅਜੀਤ' ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਇਬਾਰਤ ਇੰਦਾਂ ਸੀ: "ਹਾਦਸੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਗੱਡੀ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਜਦ ਹੈਰੋਇਨ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੰਨੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੜੇ ਗਏ ਕਾਰ ਚਾਲਕ (ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ) ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ

ਫਿਲਮ 'ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ' ਵਿਚ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੇਟ ਬਲੈਂਸਟ।

ਫਿਲਮ 'ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ' ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੋਇਲ ਸ਼ੂਮੈਕਰ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਫਿਲਮ 2993 ਵਿਚ ਬਣਾਈ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਫਿਲਮ 'ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ'।

ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈਰੋਇਨ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।"

ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦਾ ਹੰਗਾਮੀ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਿਆ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਬਲਿਨ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦਾ ਇਕ ਸੰਵਾਦ ਉਘੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਲੱਤ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖੇ; ਮਸਲਨ- ਫ਼ੈਸ਼ਨ, ਫਿਲਮਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤ। ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ: "ਨਸ਼ਾ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।" ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਵਿਚ ਧੱਕੀ ਜਾਣਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਾਚੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਬਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਬਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਸਲਾਮ!

29 ਜੂਨ 1996 ਨੂੰ ਵੈਰੋਨਿਕਾ ਗੁਇਰਿਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਗ੍ਰਾਹਮ ਟਰਲੇ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਕੈਥਲ।

ਕਿੱਸਾ: ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ

ਫਿਲਮ 'ਕਿੱਸਾ' 1947 ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ 109 ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਖੁਦ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਧੁਜਾ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

'ਕਿੱਸਾ' ਅੰਬਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਉਜੜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਬਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਚੌਥਾ ਬੱਚਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਉਹ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਟਰੱਕ

ਫਿਲਮ 'ਕਿੱਸਾ' ਵਿਚ ਟਿਸਕਾ ਚੋਪੜਾ।

ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤਿਲੋਤਮਾ ਸ਼ੋਮੇ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਅੰਬਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ ਛਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਟਿਸਕਾ ਚੋਪੜਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਹਿਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਰਸਿਕਾ ਦੁੱਗਲ, ਫਜ਼ਾਹ ਜਲਾਲੀ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਲਟਣਾ-ਪਲਟਣਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਜੜ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੋਂਦਾ-ਕੁਰਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਬੇਵਸੀ ਕਿ ਅੱਖੀਆਂ ਛਮ-ਛਮ ਰੋਂਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਕਿੱਸਾ' ਵਿਚ ਇਰਫਾਨ ਅਤੇ (ਹੇਠਾਂ) ਸਿੱਖ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਲੋਤਮਾ ਸ਼ੋਮੇ।

PCS NIGHT 2014

Punjabi Cultural Society

of
Chicago

Proudly Presents

9th International Bhangra & Gidha Competition

November 8th 2014, Saturday Time: 7pm sharp

Waterford Banquet

933 S Riverside Dr.

Elmhurst, IL. 60126

Come watch the best Bhangra and Gidha teams from all over the United States & Canada
duel and be crowned the Chicago Bhangra/Gidha Champions

Tickets: \$25 and \$100/VIP, children under 10 yr.-free.

For more information please contact:

Punjabi Cultural Society of Chicago

P.O. Box 1244, Palatine, IL. 60078

Info@PCSChicago.org or Visit www.PCSChicago.org

Facebook: Punjabi Cultural Society of Chicago

ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ ਸੀ ਓ) ਮਿਲਵਾਕੀ

ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ

28 ਸਤੰਬਰ 2014, ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

@ Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N. Calhoun Road, Brookfield, WI 53045

ਸਮੂਹ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੀ ਸੀ ਓ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 28 ਸਤੰਬਰ 2014, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਹੋਣਗੇ।

ਸਮੂਹ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਹੈ

ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਓਪਨ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਨਾਮ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 5100 ਡਾਲਰ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ 4100 ਡਾਲਰ

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਪੀ ਸੀ ਓ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ

PCO Members Contact:

Kulwant Singh Dhillon, Ph: 414-248-2792

Pawanjit Singh Hothi, Ph: 414-333-2902

Lally Sidhu, Ph: 414-788-9813

Satwinder Singh Pumpy, Ph: 414-406-9016

Bretty Gill, Ph: 414-334-0047

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਕੁਲਵੰਤ ਢਿੱਲੋਂ 414-248-2792, ਬਰੈਟੀ ਗਿੱਲ 414-334-0047
ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਪੀ 414-406-9016, ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ 414-788-9813, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਪੀ 414-377-7723

Punjabi Cultural Organization (PCO) Milwaukee, WI